

Міністерство освіти і науки України
Університет митної справи та фінансів

Факультет фінансовий
Кафедра фінансів, банківської справи та страхування

Кваліфікаційна робота магістра

на тему: Розвиток підходів до оцінки фінансової стійкості банку

Виконав: здобувач групи ФК23-1зм
спеціальність 072 «Фінанси, банківська
справа, страхування та фондовий ринок»

Резніченко Діана Віталіївна
(прізвище, ім'я та по-батькові)

Керівник: к. економ. н., доцент кафедри
фінансів, банківської справи та страхування
Архирейська Н.В.

Рецензент

(місце роботи)

(посада)

(науковий ступінь, вчене звання, прізвище та ініціали)

АНОТАЦІЯ

Резніченко Д.В. Розвиток підходів до оцінки фінансової стійкості банку
Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра за спеціальністю 072 «**Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок**». – Університет митної справи та фінансів, Дніпро, 2025.

У роботі розглянуто сутність фінансової стійкості банків, їх значення. Розглянуто організаційно-економічну структуру АТ «КБ» РАДАБАНК» та аналіз фінансового стану. Проаналізовано банківські ризики, які можуть впливати на фінансову стійкість та шляхи підвищення рентабельності банківських установ. Досліджено світовий досвід покращення фінансової стійкості банків.

Кваліфікаційна робота магістра складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків, подана на 70 сторінках містить 17 таблиць, 25 рисунків, 1 додаток. Список використаних джерел включає 45 найменувань.

Ключові слова: фінансова стійкість, банк, рентабельність, фінансові ризики, світовий досвід.

ANNOTATION

Reznychenko D.V. Development of Approaches to Assessing the Financial Stability of a Bank

Master's Qualification Work for the Degree of Master in Specialty 072 "Finance, Banking, Insurance, and Stock Market." – University of Customs and Finance, Dnipro, 2025.

The paper examines the essence of banks' financial stability and its significance. It explores the organizational and economic structure of JSC "CB RADABANK" and analyzes its financial condition. The study includes an analysis of banking risks that may impact financial stability and identifies ways to improve the profitability of banking institutions. Additionally, the global experience in enhancing the financial stability of banks is investigated.

The master's qualification work consists of an introduction, three chapters, conclusions, a list of references, and appendices. Presented on 70 pages, it contains 17 tables, 25 figures, and 1 appendix. The list of references includes 45 sources.

Keywords: financial stability, bank, profitability, financial risks, global experience.

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1 ФІНАНСОВА СТІЙКІСТЬ БАНКУ: ПРИНЦИПИ ТА МЕХАНІЗМ ФУНКЦІОНУВАННЯ	7
РОЗДІЛ 2 АНАЛІЗ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ БАНКУ	
2.1. Організаційно-економічна характеристика АТ «КБ» РАДАБАНК»	21
2.2. Аналіз фінансового стану АТ «КБ» РАДАБАНК»	25
2.3. Оцінка фінансової стійкості АТ «КБ» РАДАБАНК»	38
РОЗДІЛ 3 ПІДХОДИ ПІДВИЩЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ БАНКУ	
3.1. Вплив банківських ризиків на фінансову стійкість	44
3.2. Шляхи підвищення рентабельності банку	51
3.3. Міжнародний досвід забезпечення фінансової стійкості банків	57
ВИСНОВКИ	68
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	71
ДОДАТКИ	75

ВСТУП

Актуальність дослідження. Постійні зміни в макроекономічному середовищі, економіки країни та фінансовому середовищі окремого банку потребують постійного дотримання фінансової стійкості. Економіка країни постійно змінюється під впливом політичних та технологічних факторів, що потребує адаптації з боку банківських установ.

Інтеграція та глобалізація систем призводить до зростання кількості фінансових ризиків, які можуть впливати на фінансовий стан не тільки окремого банку а і економічного становища країни. Фінансові ризики потребують детального дослідження та в подальшому використання нових інструментів для попередження їх утворення.

Постійний аналіз фінансового стану, вдосконалення нормативно-правової бази спрямовані на підвищення прозорості та стійкості банківської системи.

Для конкурентоспроможності банки мають демонструвати стабільність та ефективність діяльності, розвиватись та вдосконалюватись.

Фінансові кризи які були раніше і сьогодняшня ситуація в країні транслює важливість виявлення слабких місць аби під час фінансової кризи система могла встояти. Це мотивує до вивчення нових інструментів для попередження та управління кризових ситуацій, дослідження і аналізу фінансового стану банківської системи.

Важливим є зарубіжний досвід, досвід міжнародних спільнот, які мають чітко сформований план дій під час криз, фінансової нестабільності та можуть надавати підтримку, як консультативну так і фінансову.

Дослідженням аналізу та оцінки фінансового стану банків значну увагу приділили такі зарубіжні науковці, як Р. Дж. Кемпбелл, Р. Л. Міллер, П. С. Роуз, Дж. Сінки, Г. С. Панова, Ю. С. Масленченков, О. Б. Ширінська, Л. В. Давидова. Даним аспектам приділяли увагу й вітчизняні вчені, зокрема О. Д. Вовчак, О. В. Дзюблюк, В. П. Пантелєєв, С. П. Халява, І. Є. Склеповий, Л. О. Примостка, Н.

Шелудько, А. М. Герасимович, О. В. Крухмаль, В. В. Коваленко, С. А. Святко, В. М. Кочетков та ін [12].

Метою дипломної роботи є аналіз та оцінка фінансової стійкості АТ «КБ» РАДАБАНК».

Поставлена мета зумовила необхідність вирішення наступних **завдань**:

- розглянути теоретичні фінансової стійкості банків;
- дослідити методи аналізу фінансової стійкості банку;
- викласти організаційну характеристику АТ «КБ»РАДАБАНК»;
- проаналізувати фінансовий стан АТ «КБ»РАДАБАНК»;
- проаналізувати фінансову стійкість АТ «КБ»РАДАБАНК»;
- дослідити вплив банківських ризиків на фінансову стійкість банків;
- викласти шляхи вдосконалення рентабельності банку, як одного з методів підвищення фінансової стійкості банку;
- розглянути міжнародний досвід, щодо сприянню фінансової стійкості банківських установ та міжнародної економіки.

Об'єктом дослідження є комерційний банк АТ «КБ»РАДАБАНК».

Предметом дослідження є теоретичні основи фінансової стійкості банку та підходи до її вдосконалення .

Методи дослідження. У процесі виконання завдання дипломного дослідження використано загальнонаукові методи аналізу та синтезу (для вивчення принципів та механізмів щодо фінансової стійкості, впливу банківських ризиків на фінансову стійкість та шляхи підвищення рентабельності); структурно-логічний (для аналізу фінансового стану та фінансової стійкості АТ «КБ» РАДАБАНК» та вивчення міжнародного досвіду), порівняльного аналізу (порівняння проводилось на основі фінансової звітності за три роки).

Практичне значення отриманих результатів. Аналіз фінансової стійкості АТ «КБ» РАДАБАНК» може бути використаним в практичній діяльності банку та пошуку шляхів підвищення рентабельності банку, попередження фінансових ризиків, сприянню конкурентоспроможності та

розгляд міжнародного досвіду допоможе більше зрозуміти вплив міжнародних спільнот, фондів та банків на економіку України.

Інформаційною базою дослідження є законодавчі та нормативні документи, показники фінансової звітності (звіти: про фінансові результати та фінансовий стан) опубліковані на сайті Національного банку України та офіційному сайті АТ «КБ» РАДАБАНК», наукові публікації провідних українських дослідників стосовно вивчення фінансової стійкості та інструментів її покращення.

Дипломна робота магістра складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, подана на 70 сторінках, містить 17 таблиць, 25 рисунків. Список використаних джерел складає 45 джерел.

РОЗДІЛ 1

ФІНАНСОВА СТІЙКІСТЬ БАНКУ: ПРИНЦИПИ ТА МЕХАНІЗМ ФУНКЦІОНУВАННЯ

Банківська система – це сукупність банківських установ, які накопичують грошові ресурси для задоволення фінансових потреб економіки та їх розподілу. Ключовим показником ефективності банківської системи є показники фінансової стійкості банку.

Аналіз фінансової стійкості є важливим для ефективної діяльності банків, адже аналіз може вказати на ключові помилки в управлінні активами і пасивами, а також можуть виявити ризики, які негативно впливають на діяльність банку і в цілому на банківську систему.

Оцінка фінансової стійкості допомагає визначати рівень фінансової залежності від зовнішніх джерел фінансування, показує стійкість до економічних коливань, ефективність виконання зобов'язань перед клієнтами та кредиторами.

Саме фінансова стійкість впливає на здатність забезпечувати довгострокову стабільність, дозволяє залучити нових інвесторів та підтримувати довіру клієнтів.

Проблемам фінансової стійкості банків та її оцінки присвячено праці багатьох провідних зарубіжних і вітчизняних вчених. Зокрема, аналізу, оцінці та шляхам забезпечення фінансової стійкості банків значну увагу приділили такі зарубіжні науковці, як Е.Дж. Долан, Р.Дж. Кемпбелл, Р.Л. Міллер, П.С. Роуз, Дж.Ф. Сінкі, Дж.К. Ван Хорн, Л.П. Бєлих, М.З. Бор, В.В. Іванов, С.І. Кумок, Ю.С. Масленченков, Г.С. Панова, Л.С. Сахарова, О.Б. Ширінська.

Теоретичним аспектам, проблемам регулювання, методам оцінки та аналізу, засадам управління фінансовою стійкістю приділили увагу такі вітчизняні науковці, як О.Д. Вовчак, Ж.М. Довгань, О.Д. Заруба, А.М. Мороз, М.І. Савлук, В.В. Вітлінський, В.П. Пантелєєв та С.П. Халява, Н.М. Шелудько, Л.А. Ключко, С.А. Святко, Є.В. Склеповий, Л.Ю. Петриченко, Р.І. Шіллер, В.М. Кочетков, О.В. Дзюблюк [34].

Поняття «фінансова стійкість банку» досліджувати і зарубіжні, і вітчизняні науковці, розглянемо деякі з них сформовані поняття (рис. 1.1.)

О.І. Барановський	<ul style="list-style-type: none"> Фінансова стійкість - це здатність протистояти зовнішнім та внутрішнім впливам, зберігаючи стійку рівновагу і надійність протягом часу
В.М. Кочетков	<ul style="list-style-type: none"> Фінансова стійкість - це спроможність банку як системи трансформування ресурсів банку (персоналу, фінансових ресурсів, активів, обладнання та інформаційних технологій) з максимальною ефективністю і мінімальним ризиком виконувати свої функції у ринковому середовищі попри вплив ендогенних та екзогенних факторів
Ю.С. Масленчиков	<ul style="list-style-type: none"> Фінансова стійкість - відповідність (невідповідність) діяльності банку основним плановим (нормативним) узагальнюючим показником, що синтезують характеристику економічних складових стійкості: обсяг і структуру власних коштів, рівень доходів і прибутку, достатність капіталу, норму прибутку на власний капітал та ін.
І.М. Парасій - Вергуленко	<ul style="list-style-type: none"> Фінансова стійкість - це головна умова існування та активної діяльності банку, вона формується під впливом об'єктивних та суб'єктивних факторів і оцінюється за допомогою окремих показників, так і зведених комплексних показників, які лежать на основі рейтингових оцінок діяльності банків
В.П. Пантелєєв, С.П. Халява	<ul style="list-style-type: none"> Фінансова стійкість- своєрідне перевищення доходів над витратами.
С.А. Святко, Р.І. Міллер	<ul style="list-style-type: none"> Фінансова стійкість - складова характеристика фінансової стабільності, його надійності, показниками якої є капітальна стійкість, ліквідність, прибутковість та ризик банку
Г.Г.Фетисов	<ul style="list-style-type: none"> Фінансова стійкість - це якісна характеристика, такий розвиток, при якому реалізується сутність банку та його призначення в економіці; це не разові позитивні зміни, не тимчасові успіхи у функціонуванні або тимчасова стабілізація, не успіхи окремих банків, а динамічний розвиток усіх елементів банківської системи ефективно виконувати свої функції та забезпечувати цілеспрямований розвиток шляхом трансформації ресурсів та мінімізація ризиків, витримуючи вплив факторів зовнішнього та внутрішнього середовища

Рис. 1.1. Інтерпретація поняття «фінансова стійкість»

Джерело: [41]

В рис. 1.1. наведено сім визначень, якщо підсумувати все зазначене, то бачимо, що фінансова стійкість це про економічну стабільність, ефективне управління ресурсами, прибутковість банку, відповідність основним плановим

показникам та вміти стійко протистояти зовнішнім та внутрішнім факторам, які можуть мати негативний вплив.

Невелика кількість існує факторів впливу на фінансову стійкість банків України, але вони мають значний вплив, фактори впливу зазначено на рис. 1.2.

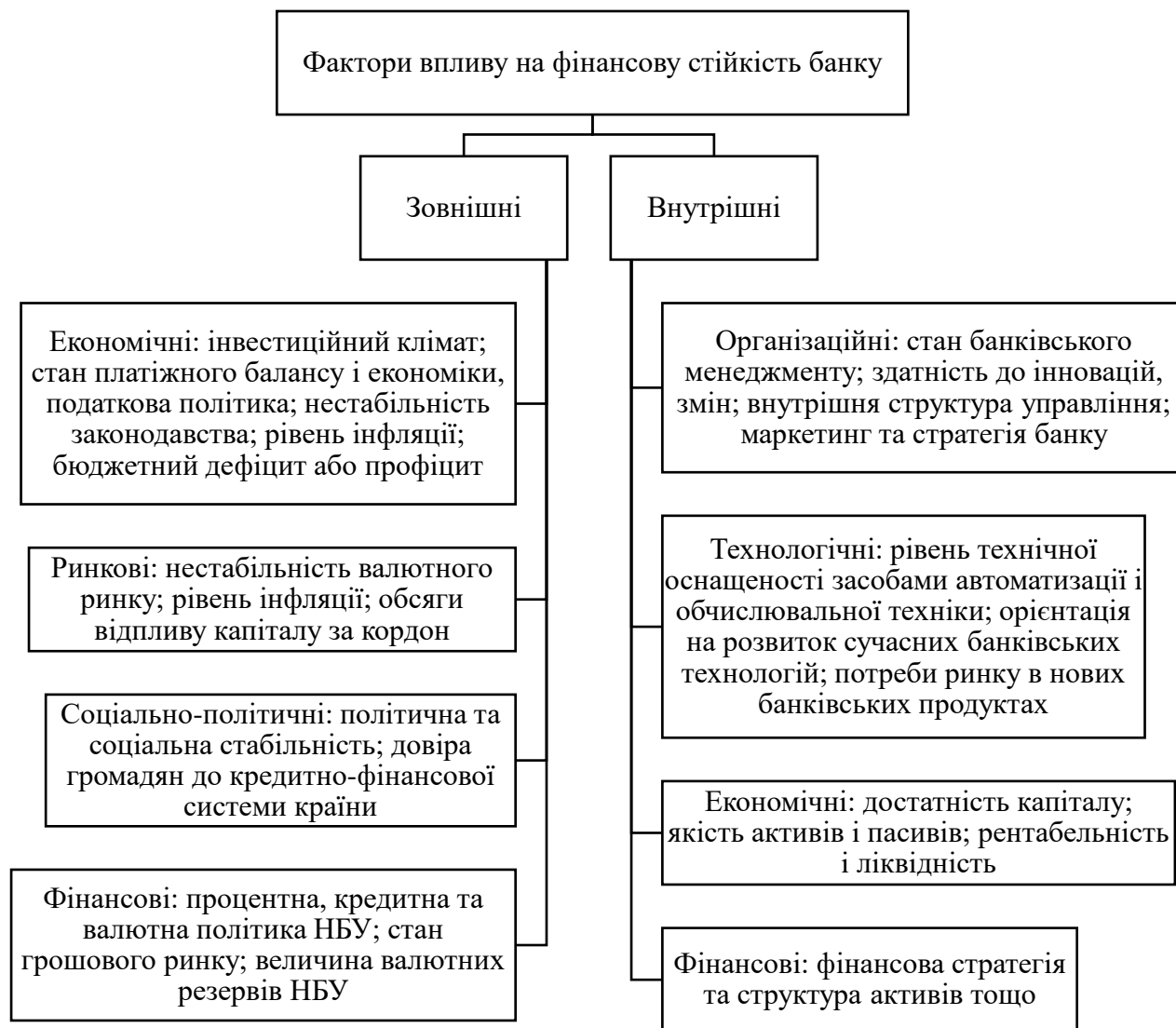

Рис. 1.2. Фактори впливу на фінансову стійкість банку

Джерело: складено на основі [5]

На рис. 1.2. розглянуто основні фактори впливу на фінансову стійкість банку, серед зовнішніх факторів впливу: економічні, ринкові, соціально-політичні та фінансові, а серед внутрішніх – організаційні, технологічні, економічні та фінансові.

Національний банк України (НБУ) розрізняє види фінансової стійкості банку за стабільністю його роботи: нормальну стійкість, яка характеризується

стабільною діяльністю, відсутністю неплатежів чи затримки виконання своїх зобов'язань, достатньою рентабельністю; нестійкий фінансовий стан, коли затримуються платежі і має місце низький рівень рентабельності тощо та кризовий фінансовий стан, якому властиві регулярні неплатежі, наявність простроченої заборгованості та ін., в кінцевому результаті може привести до банкрутства [4].

Для забезпечення фінансової стабільності банк повинен володіти гнучкою структурою капіталу, вміти організовувати оборот, що перевищує певний дохід над витратами, з метою підтримки платоспроможності і створення умов для її розвитку.

Ефективне управління в умовах глобалізації економіки і забезпечення власної фінансової стабільності має бути обов'язком і головним стратегічним завданням всіх банків.

Основними умовами утримання фінансової стійкості будь-якого банку є: достатній обсяг власного капіталу, збалансованість структури активів і пасивів, належний рівень рентабельності та його підтримка.

Управління фінансовою стабільністю банків дає об'єктивне визначення-оцінку поточного і бажаного стану.

Методи і методи оцінки фінансової стійкості банків постійно змінюються і удосконалюються в міру зміни цілей моніторингу, розширення переліку підходів і сфери його застосування.

Досліджуючи та аналізуючи фінансову стійкість банківських установ слід знати особливості банківських послуг, адже вони суттєво відрізняються від тих послуг, які надають інші суб'єкти господарювання. Існують послуги, які відносяться виключно до банківських, серед них: відкриття та ведення рахунків у різній валюті та банківських металах; залучення грошових коштів та банківських металів у вклади (депонування) від необмеженого кола фізичних та юридичних осіб; залучення коштів на депозити, в тому числі на поточні рахунки, і розміщення металу в банку.

Конкурентоспроможність – відображення основної сутності фінансової стійкості банку. Рівень фінансової стабільності також відображається в розширенні та утриманні ринкових позицій, адже це вказує на скільки банк клієнтоорієнтований та відповідає запитам споживачів. І з огляду на конкурентоспроможність існують підходи у визначені фінансової стійкості банку (рис. 1.3.)

Рис. 1.3. Напрями оцінки рівня фінансової стабільності банку

Джерело: сформоване на основі [32]

Особливу увагу слід звернути на наступне твердження: «Ефективна інформаційна підтримка, яка відіграє важливу роль у системі оцінки фінансової стійкості банку, є необхідною умовою для прийняття обґрунтованих управлінських рішень» Тож розглянемо в узагальненому вигляді систему

економічної інформації, яка забезпечує аналіз фінансової стійкості банку (рис. 1.4.)

Рис. 1.4. Інформаційне забезпечення аналізу фінансової стійкості банку

Джерело: складено на основі [43]

На основі інформаційного забезпечення аналізу фінансової стійкості банку можна виділити ключові показники і характеристики, які свідчать про стабільність і надійність банку.

Ця інформація використовується для розрахунку показників ліквідності, прибутковості, достатності капіталу, якості активів та управління ризиками. Такі показники дозволяють аналітикам оцінювати фінансову стійкість банків, їх здатність протистояти економічним кризам і виявляти слабкі місця, що вимагають адміністративної уваги. На основі цих даних можуть бути розроблені

рекомендації щодо поліпшення фінансової стабільності та підвищення конкурентоспроможності фінансових інститутів.

Для оцінки фінансової стійкості банків використовують сукупність методів та прийомів. Існує три напрямки оцінки фінансової стійкості, серед них: зовнішнє регулювання та обов'язкова оцінка; внутрішнє регулювання; ініціативна (самостійна) оцінка.

При зовнішньому регулюванні, яке ще має назву «пряме», регулювання банківської діяльності відбувається за допомогою інструментів опосередкованого та прямого впливу, основна мета яких є забезпечення фінансової стійкості. Відповідно до законодавства, цю функцію виконує Центральний банк України. Центральний банк використовує обов'язкові економічні нормативи, саме ці нормативи вказують на фінансовий стан банку, який він є, позитивний чи негативний. Обов'язкові економічні нормативи дають змогу регулювати окремі позиції банку та оцінювати їх, визначати чи відповідають вони нормам. Але за допомогою економічних нормативів неможливо належним чином оцінити фінансову стійкість банків, і тому Центральний банк повинен застосовувати комплексну систему.

Внутрішнє регулювання забезпечує поточне операційне управління з використанням відповідних методів управління капіталом, активами і пасивами, прибутком, ліквідністю і платоспроможністю, а також ризиками.

Для проведення ініціативної (самостійної оцінки) банку необхідно самостійно розробити відповідну методика оцінки фінансового стану, або підібрати вже існуючу, але зважати на всі особливості банківської установи.

Розглянемо методи, які застосовуються при аналізі фінансової стійкості банку.

1. Методика CAMELS – рейтингова система банків, яка дає можливість Національному банку України оцінити загальний стан банку та його стійкість. Назва «CAMELS» є аббревіатурою, адже включає в себе шість слів, які несуть своє значення (рис. 1.5.)

Рис. 1.5. Розбір абрєвіатури «СAMELS»

Джерело: сформовано на основі [27]

Кожен з шести компонентів методики CAMELS оцінюється за п'ятибальною шкалою, де 1- здоровий, 2 – задовільний, 3 – посередній, 4 – критичний та 5 – незадовільний. На основі значень всіх компонентів обчислюється загальний показник (підсумковий). Слід зауважити, що обчислення кожного показника обчислюється за принципом «по ряду дрібніших складових».

Раніше методика включала лише п'ять компонентів, лише з часом додався шостий – компонент « S».

Новий елемент системи S призначений для оцінки впливу ринкових ризиків на прибутковість і капітал банку. Він включає оцінку ринкових ризиків (процентного, валютного, цінового, портфельного і інших), а також оцінку системи управління ними. Рейтингова оцінка будується, як і по інших компонентах, по 5-ти бальній шкалі [2].

Через розвиток системи CAMELS нещодавно з'явилась нова система моніторингу фінансової надійності кредитних організацій - Firms. Основною метою Firms є виявлення фінансових проблем банків, що можуть виникати на основі інспекційних перевірок підґрунтям чого є поточна звітність. Ця система

включає розрахунок двох показників, які доповнюють одна одну. Ці показники мають назву: рейтинг Firms і категорії ризику Firms.

Рейтинг Firms – це оцінка поточного стану банку, заснована на змінах фінансових показників за минулий квартал і аналізі результатів виїздів на місяць. Поточний рейтинг використовує методологію оцінювання від 1 до 5.

Категорія ризику Firms -це довгострокова оцінка прогнозованого стану банку. Вона заснована на визначенні ймовірності «банкрутства» банку протягом наступних 2 років. Для її оцінки використовуються 2 значення: 0– банкрутство, 1– виживання.

2. Методика рейтингових показників за Кромоним В.С. та Ширінською О.Б.

Методика полягає в обчисленні ряду коефіцієнтів на основі даних балансу і таким чином визначається рейтинг банку.

Ширінською О.Б. були представлені коефіцієнти (методика рейтингових показників) , які є складовими подальшого розрахунку генерального коефіцієнту надійності за Кромоним В.С.

Розглянемо методику рейтингових показників за Ширінською О.Ю. (табл. 1.1.)

Таблиця 1.1.

Методика рейтингових показників за Ширінською О.Б.

Коефіцієнт та його обчислення	Вагомість
Коефіцієнт надійності банку (Кн1+Кн2)	10%
Кн1= Власний капітал / Дохідні активи	5%
Кн2 = Захищений капітал / Дохідні активи	5%
Коефіцієнт ліквідності (Ка1+Ка2+Ка3)	40%
Ка1 = Абс. ліквідні активи / Поточні зобов'язання	15%
Ка2 = Ліквідні активи / Сумарні зобов'язання	15%
Ка3 = Абс. ліквідні активи / Дохідні активи	10%
Коефіцієнт рентабельності	15%
Кр1 = (Чистий прибуток + Поточний дохід) / Власний капітал	7,5%

$Kp2 = (\text{Чистий прибуток} + \text{Поточний дохід}) / \text{Дохідні активи}$	7,5%
Коефіцієнт якості активів ($Kя1+Kя2$)	20%
$Kя1 = (\text{Строкові депозити} + \text{Власний капітал}) / \text{Корпоративні кредити}$	10%
$Kя2 = \text{Державні цінні папери} / \text{Дохідні активи}$	10%
Коефіцієнт ресурсної бази ($Kрб1 + Kрб2$)	15%
$Kрб1 = \text{Власний капітал} / \text{Сумарні зобов'язання}$	7,5%
$Kрб2 = \text{Кошти на поточних рахунках} / \text{Сумарні зобов'язання}$	7,5%

Джерело сформовано на основі [35]

Зміст лімітної політики у рамках методики Ширінської О.Б. полягає в тому, що жоден банк не почне працювати зі своїм банком-контрагентом, доки не прорахує на нього ліміт. Ліміт показує, на скільки банк довіряє своєму партнерові, наскільки він готовий ризикувати і розміщувати у нього свої активи. Чим більше лімітів банк отримує на себе від своїх банків-колег, тим вищою вважається надійність і сталість його фінансового становища [3].

Визначення дванадцяти основних параметрів балансу – алгоритм методики, яку пропонує Ширінська О.Б. Розраховуються 5 типів коефіцієнтів диференціації, які характеризують структуру активів і пасивів банку-контрагента, рівень ліквідності, надійності і прибутковості. Після проведених розрахунків можемо визначити синтетичний коефіцієнт. Такий розрахунок проводиться лише через систему зважених часткових коефіцієнтів (формула 1.1.)

$$Куз = Kн * 0,1 + Kл * 0,4 + Kр * 0,15 + Kяа * 0,2 + Kрб * 0,15 \quad (1.1.)$$

Після розрахунків коефіцієнтів за Ширінською О.Б. слід розрахувати генеральний показник надійності. Він розраховується за формулою (1.2.)

$$\text{Коефіцієнт надійності} = \text{Власний капітал} / \text{Робочі активи} \quad (1.2.)$$

Цей показник показує рівень забезпечення покриття ризикових вкладень. Критичною межею є показник «1». Вагомість цього показника є дуже великою, аж 45%.

Після всіх обчислень можемо вирахувати підсумковий бал надійності банку, для розрахунку можна скористатись формуло (1.3.)

$$N = 45 * \frac{K1}{1} + 20 * \frac{K2}{1} + 10 * \frac{K3}{3} + 14 * \frac{K4}{1} + 5 * \frac{K5}{1} + 5 * \frac{K6}{3} \quad (1.3.)$$

Після обчислень слід проаналізувати значення, якщо значення перевищує 40-50 балів, то банк вважається досить надійним, а якщо воно нижче 25-30 балів - надійність банку викликає сумніви.

3. Публічна система комплексної оцінки ПУСКО діяльності банківських установ

Систему ПУСКО розроблено з метою підвищення рівня аналітичності й об'єктивності публічної інформації про діяльність вітчизняних грошово-кредитних установ [40].

У системі ПУСКО оцінюється рівень менеджменту шляхом використання 14 показників та певних параметрів.

Основні критерії вибору показників можуть бути розраховані на основі синтетичних рахунків у «квартальному балансі» або на основі узагальнюючих показників у «квартальному звіті про прибутки та збитки».

Для більшості показників, а саме 9 із 14, було поставлено вимогу до теоретично обґрунтованого оптимального або можливого мінімального контрольного значення (інтервалу) показника.

Розглянемо інформаційну модель ПУСКО (рис. 1.6.).

4. Методика визначення рейтингу банків на основі оцінки ризиків за допомогою МАІ

Сутність даної методики полягає у виконанні певних розрахунків та аналізу, серед них:

-побудова дерева ієрархій;

-розробка шкали відносної важливості вибраних класів ризиків – елементів кожного рівня дерева ієрархій;

-визначення множини локальних пріоритетів, які характеризуватимуть відносний вплив кожного з елементів певної групи на елемент вищого рівня ієрархії;

-перевірка адекватності отриманих оцінок і ступеня узгодженості експертних суджень та уточнення висновків експертів (у разі необхідності);

-синтез сукупних оцінок для кожного типу ризиків та інтегрованих показників ризику банків-представників;

-визначення рейтингу банків [31]

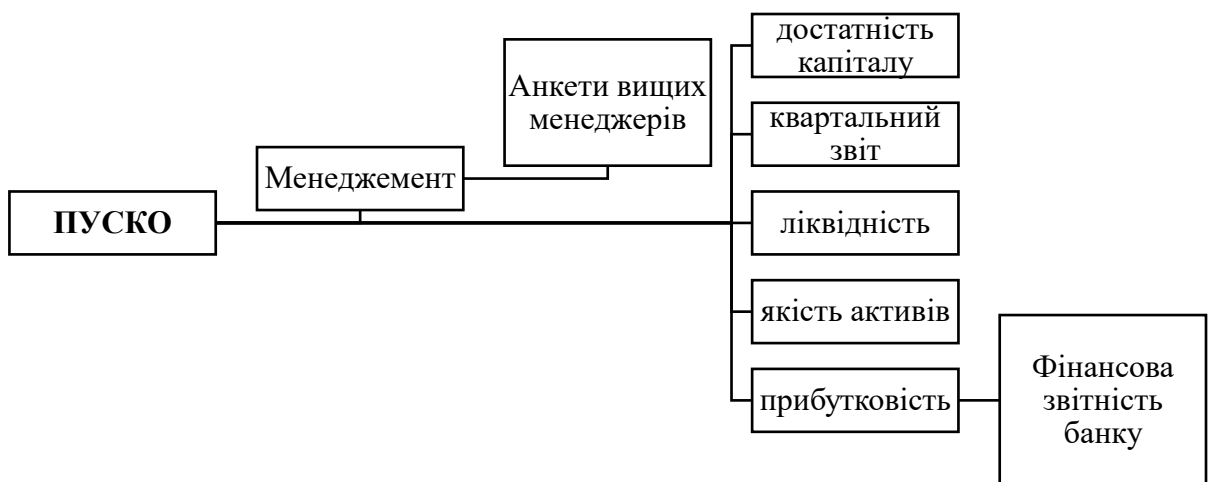

Рис. 1.6. Інформаційна модель ПУСКО

Джерело: сформоване на основі [40].

5. Бальна методика

Це метод оцінки різних аспектів діяльності банку та його фінансової стабільності, заснований на нарахуванні балів за певні показники та характеристики. В рамках даної методики кожному показнику присвоюється певна кількість балів, в залежності від його значення або важливості. Показники даного методу зазначені на рис. 1.7.

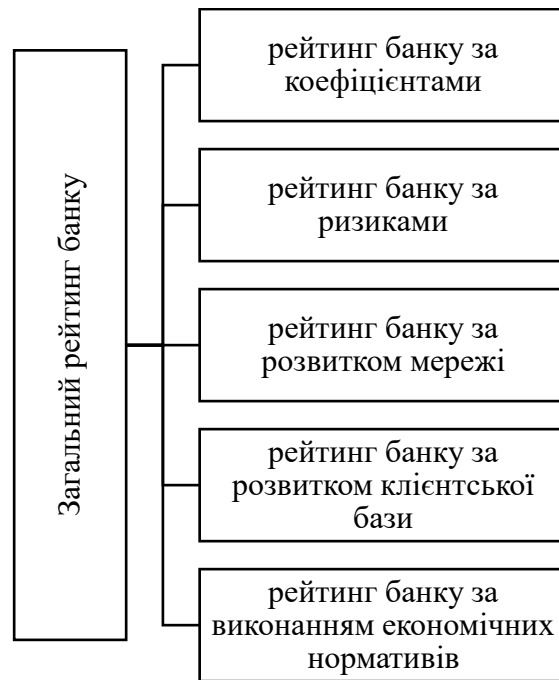

Рис. 1.7. Загальний рейтинг банку. Показники для оцінювання

Джерело: сформовано на основі [11]

Бальна методика часто використовується при внутрішній оцінці банківських ризиків, визначенні рейтингів або аналізі фінансової стійкості банків в різних економічних ситуаціях.

Узагальнюючи всі методи оцінки фінансової стійкості банку, слід зазначити, що кожен з них має як позитивні, так і негативні аспекти, що впливають на точність і зручність його використання. Позитивні та негативні аспекти використання методик наведено в табл. 1.2.

Таблиця 1.2.

Переваги та недоліки методик оцінки фінансової стійкості банку

Переваги	Недоліки
Методика - номерна	
Простота розрахунку та гнучкість	Відсутність узагальнюючого показника, слабка деталізація
Методика - бальна	
Гнучкість методики, заснована на особистому досвіді	Складність в обробці експертних оцінок
Методика - регресійна	
Зважування дії окремих факторів, вияв найвагоміших факторів. Можливість прогнозування	Тенденції минулих періодів переносяться на майбутнє без урахування факторів сьогодення

Методика - індексна	
Поєднання суб'єктивного досвіду експертів з об'єктивними значеннями методів коефіцієнтів	Складність та велика вартість

Джерело: власна розробка

Отже, окресливши переваги та недоліки методик оцінки фінансової стійкості банку, можемо дійти висновку що кожна з методик має свої переваги та недоліки, тож використовуючи певну методику необхідно опиратись на мету та дані обчислень.

Розділ 2

АНАЛІЗ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ БАНКУ

2.1. Організаційно-економічна характеристика банку

АТ «АБ» РАДАБАНК»

АТ «АБ» РАДАБАНК» - український комерційний банк, який був заснований у 1993 році та мав назву «Агрос», у 1997 році – «РАДАБАНК». Розглянемо історію становлення банку (табл. 2.1.)

Таблиця 2.1.

Історія розвитку АТ «АБ» РАДАБАНК»

Роки	Події
1993-2011	3 грудня 1993 р. — «Міжгалузевий комерційний Земельний банк Агрос» в м. Хмельницький. 4 лютого 1997 р. — ЗАТ АБ «РАДАБАНК» в м. Дніпро. 1999 р. Учасник Фонду гарантування вкладів фізичних осіб. 2011 р. Збільшення Статутного фонду до 120 млн грн.
2011-2018	2012 р. Отримано ліцензії на: - депозитарну діяльність - брокерську діяльність - дилерську діяльність Отримано статус члена міжнародної системи платежів Mastercard. 27 червня 2013 р. отримано рейтинг uaBBB від НРА «РЮРІК». 2015 р. Збільшення Статутного фонду до 131 млн грн. 2017 р. Дострокове підвищення Статутного капіталу до 200 млн грн. 30 травня 2018 р. отримано рейтинг uaAA від НРА «РЮРІК».
2020	<ul style="list-style-type: none"> • Перемога в конкурсі Казначейства для видачі готівки за чеками органів ДКСУ на 2021-2023 р. Банк увійшов у ТОП 25 рейтингу «50 провідних банків України», у ТОП 18 в номінації «Автокредит». • Банк підписав Меморандум про загальні принципи співробітництва з Мінекономіки, торгівлі і сільського господарства України для реалізації державної програми підтримки сільськогосподарських виробників. • Визнаний: «Банком з найбільшою динамікою розвитку» згідно XII-го Всеукраїнського конкурсу «Банк року 2020» за версією МФК «БАНКІРЪ». Банк входить до ТОП-20 digital-банків України за версією журналу Banker.ua.
2021	<ul style="list-style-type: none"> • Збільшено статутний капітал до 301 млн грн. • Банк є учасником програми 5-7-9. • Посів 21 місце рейтингу «50 провідних банків України», увійшов у ТОП-20 digital-банків України за версією журналу Banker.ua. РАДАБАНК визнаний: «Лідером із забезпечення вигідних умов за операціями на Forex» згідно XIII-го Всеукраїнського конкурсу «БАНК РОКУ-2021». • НРА «Рюрік» підтвердив довгостроковий кредитний рейтинг на рівні uaAA

Продовження таблиці 2.1.

	та рейтинг надійності депозитних вкладів на рівні r4+.
2022	<ul style="list-style-type: none"> • За підсумками 37-го «Рейтингу надійності (привабливості) банківських депозитів» від РА «Стандарт-Рейтинг» РАДАБАНК увійшов у ТОП-10 банків з найнадійнішим рівнем депозитів та лідер рейтингу з соціальної відповідальності серед невеликих банків з українським приватним капіталом. • Запуск оновленого мобільного застосунку RB24Визнано Банком №1 за депозитними програмами для населення в рамках XIV – Всеукраїнського конкурсу «БАНК РОКУ - 2022». • НРА «Рюрік», вчергове підтвердило довгостроковий кредитний рейтинг на рівні uaAA та рейтинг надійності депозитних вкладів на рівні r4+. Увійшов у ТОП-20 digital-рейтингу банків, який проводився журналом Banker.ua.
2023	<ul style="list-style-type: none"> • 01 липня 2023 року у звіті про стабільність банківського сектору від РА «Стандарт Рейтинг» РАДАБАНК увійшов до ТОП-15 українських банків за показниками регулятивного капіталу. • Посів 16-ту сходинку в ТОП-30 банків за коефіцієнтом ліквідності та займає 18 місце в ТОП-30 за рівнем співвідношення чистого комісійного доходу до чистого процентного доходу. • Агентство визначило РАДАБАНК серед ТОП-3 банків з високим рівнем соціальної відповідальності, визначивши друге місце. • РАДАБАНК має довгостроковий кредитний рейтинг на рівні uaAAA інвестиційної категорії з прогнозом «в розвитку» та рейтинг надійності депозитних вкладів на рівні r5-, що підтверджено НРА «Рюрік».

Джерело: сформовано на основі [9]

АТ «АБ» РАДАБАНК» створено в формі акціонерного товариства. Форма акціонерного товариства передбачає наявність корпоративної форми власності та організаційної діяльності на принципах акціонерного товариства.

Банк здійснює свою діяльність на основі ліцензії Національного банку України (НБУ).

Організаційна структура АТ «АБ» РАДАБАНК» заснована на принципах централізації та ієрархії. Банком керує Наглядова рада, яка здійснює стратегічне керівництво його діяльністю. Виконавчим органом є правління банку, яке відповідає за поточне керівництво. Також в банку є підрозділи, які поділені на відділи, вони виконують різні аспекти своєї діяльності, серед них: кредитування, депозитні операції, внутрішній контроль, підтримка інноваційних рішень та ін.

Основні напрями діяльності банку подано на рис. 2.1.

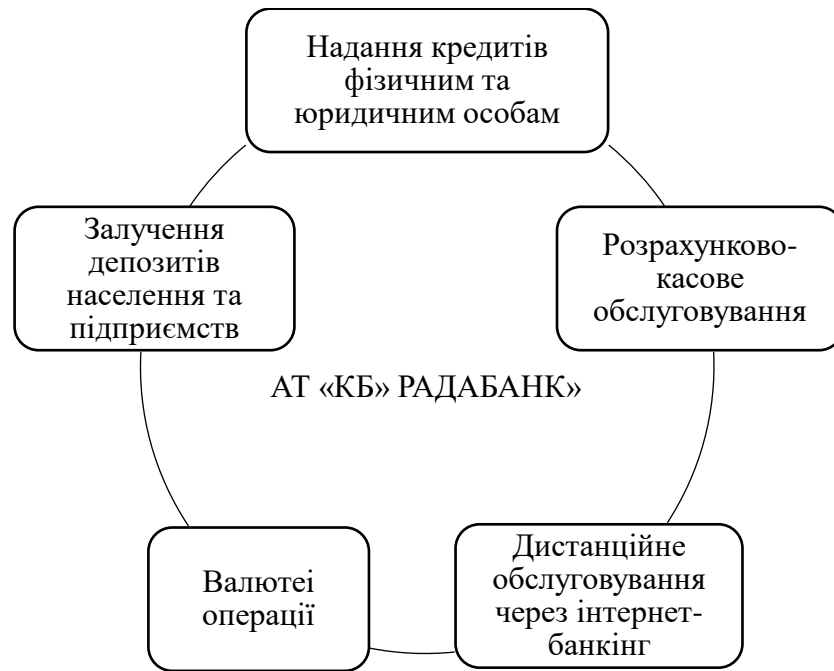

Рис. 2.1. Напрями діяльності АТ «КБ» РАДАБАНК»

Джерело: сформовано на основі [28]

Основною місією РАДАБАНКУ є: надавати якісно послуги, підтримувати партнерські відносини з клієнтами на довгостроковій основі та підтримувати, розвивати економіку країни.

Радабанк має декілька напрямів в стратегічному розвитку, серед них: впровадження інноваційних банківських технологій, підвищення рівня безпеки банківських операцій, посилення співпраці з міжнародними фінансовими організаціями та розширення мереж відділень.

Розглянемо динаміку збільшення кількості відділень банку (табл. 2.2.)

Таблиця 2.2.

**Динаміка збільшення відділень банку по Україні
за період 2021-2022 років**

Рік	01.10.2021	01.10.2022	01.10.2023	01.10.2024
Кількість відділень (шт.)	30	26	28	30

Джерело: сформовано на основі [38]

З огляду на таблицю 2.2. спостерігаємо позитивну динаміку. У 2022 році банк налічував 26 відділень, ця кількість менша ніж у 2021 році, це могло бути

зумовлено політичною ситуацією в країні. Але вже з 2023 році кількість відділень зросло. У 2023 – 28 відділень, а у 2024 році вже стала така кількість, як і у 2021 році, що є позитивним показником.

АТ «КБ» РАДАБАНК» займає конкурентну позицію серед банків. Завдяки інноваційному підходу та клієнтоорієнтованості банк займає лідируючі позиції у сфері обслуговування малого та середнього бізнесу.

Розглянемо основні показники АТ «КБ» РАДАБАНК» (таблиця 2.3.)

Таблиця 2.3.

Основні показники діяльності АТ «КБ» РАДАБАНК»

Активи (млн.грн)	Зобов'язання (млн.грн)	Капітал (млн.грн)	Фінансові результати (млн.грн)
7 193,2	6 526,6	666,5	161,9

Загальна структура фінансування демонструє збалансованість між активами, зобов'язаннями та власним капіталом. Однак значна залежність банку від зобов'язань означає, що йому необхідно активізувати зусилля щодо підвищення нормативів капіталу, щоб забезпечити стабільність банку у разі змін у фінансово-економічному середовищі. Таким чином, з огляду на показники (табл. 2.3.) АТ «КБ» РАДАБАНК» працює стабільно та ефективно.

Розглянемо основні досягнення АТ «КБ» РАДАБАНК» табл. 2.4.

Таблиця 2.4.

Досягнення АТ «КБ» РАДАБАНК» за останні роки

Рік	Досягнення
Квітень 2024р.	Отримав нагороду від Асоціації українських банків за розвиток мережі серед українських банків з приватним капіталом та внесок у фінансову стійкість економіки України.
Жовтень 2024р.	Банк був відзначений у номінації «Оригінальний інвестиційний інструмент»
Листопад 2024р.	РАДАБАНК здобув перемогу в номінаціях «За кредитування під час воєнних дій» та «Лідерство у документарних операціях».
За підсумками 2023р.	РАДАБАНК увійшов до ТОП-16 за рівнем співвідношення чистого комісійного доходу до чистого процентного доходу (26,63%) та до ТОП-10 банків із найнадійнішими депозитами.
Листопад 2023р.	РАДАБАНК отримав нагороду у спеціальній номінації «Найкраща кредитна картка RADAcards»

Продовження таблиці 2.4.

Листопад 2022р.	ТОП-20 digital-банків України
Січень 2023р.	РАДАБАНК посів 20-ту сходинку цього рейтингу за версією «Financial Club», покращивши свою позицію на 1 пункт порівняно з 2021 роком та на 5 пунктів порівняно з 2020 роком.

Джерело: [28]

Досягнення, що наведені в табл. 2.4. свідчать про постійний розвиток та адаптацію банку до сучасних викликів фінансового ринку і підтверджують, що АТ «КБ» РАДАБАНК є надійним та інноваційним партнером для своїх клієнтів.

2.2. Аналіз фінансового стану АТ «КБ» РАДАБАНК»

Метою фінансового аналізу в банківській сфері є визначення ефективності діяльності банку в цілому та за галузями. Результати розрахунків використовуються для прийняття управлінських рішень, координації діяльності філій та відділень, об'єктивної оцінки перспектив розвитку банку, визначення надійності та фінансової стійкості фінансової установи.

Основним завданням фінансового аналізу є охарактеризувати фінансовий стан банківської установи, розглянути результати діяльності та можливі перспективи для розвитку.

Фінансовий стан банку — це показник фінансової конкурентоспроможності банку, ефективності використання фінансових ресурсів і капіталу, виконання зобов'язань перед клієнтами, державою та іншими банками. Будь-яка діяльність банку супроводжується рухом коштів. Саме аналіз показує цей рух, динаміку, утворення та використання коштів.

Аналіз фінансового стану банку передбачає 3 основних напрями. Напрями наведено на рис. 2.2.

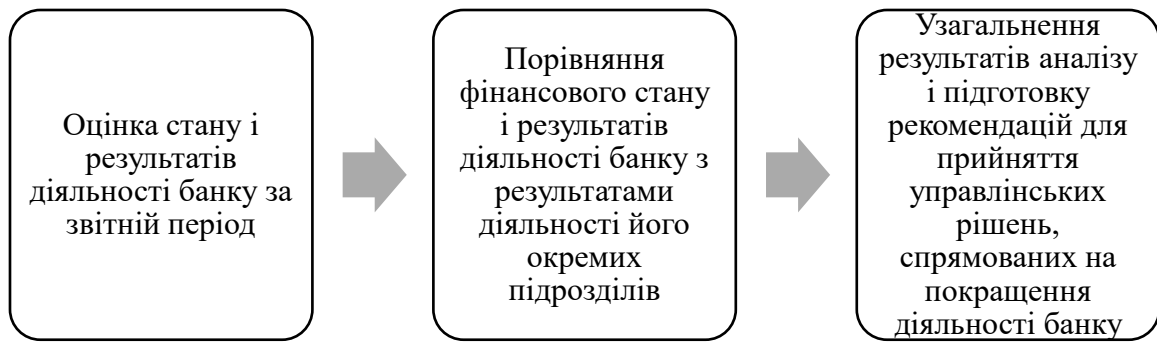

Рис. 2.2. Основні напрями аналізу фінансового стану банків

Отже, проаналізуємо фінансовий стан комерційного банку АТ «КБ» РАДАБАНК».

Аналіз фінансового стану буде складатись із показників: активу, пасиву (зобов'язання) та аналізу додаткових статей, які входять до активу/пасиву.

Активи – ресурси банку, які розміщуються, використовуються для отримання доходу банківською установою. Основою активів є грошові кошти, кредити, інвестиції та основні засоби. Розглянемо активи АТ «КБ» РАДАБАНК» (табл. 2.5.)

Таблиця 2.5.

**Аналіз активів АТ «КБ» РАДАБАНК»
за 2022-2024 роки**

тис.грн.

Показники	2022	2023	06.2024	Відхилення 2024/2022	
				Абс., тис. грн	Темп прир.,%
Грошові кошти та їх еквіваленти	1 924 213	4 145 098	3 797 675	1 873 462	97,36%
Кредити та аванси клієнтам	1 155 729	1 551 458	2 033 561	877 832	75,95%
Інвестиції в цінні папери	393 411	1 230 016	993 986	600 575	152,66%
Відстрочені податкові активи	1 519	2 854	3 332	1 813	119,35%
Нематеріальні активи за винятком гудвіл	9 988	11 672	13 120	3 132	31,36%
Основні засоби	191 897	214 273	229 395	37 498	19,54%
Інші фінансові активи	97 737	68 070	56 802	-40 935	-41,88

Продовження таблиці 2.5.

Інші нефінансові активи	33 151	42 314	46 594	13 443	40,55
Загальна сума активів	3 807 645	7 265 755	7 174 465	3 366 820	88,42%

Джерело: [38]

За даними таблиці 2.5. АТ «КБ» РАДАБАНК» демонструє суттєве зростання активів (на 88,42%). Такий відсоток свідчить про підвищення фінансової стійкості банку та в загальному розширення бізнесу.

Основними показниками, які збільшують загальну кількість активів є: інвестиції в цінні папери, відстрочені податкові активи, грошові кошти та кредити та аванси клієнтам.

Показник «інвестиції в цінні папери» зріс на 152, 66%, що свідчить про те, що банк вкладає фінанси у вигідні інвестиційні інструменти, але динаміка пішла на спад, у 2023 році банк показує кращий результат, тож банку слід переглянути стратегії інвестування, та можливо повернутись до стратегії 2023 року.

Відстрочені активи – активи, які будуть підлягати у відшкодуванні у майбутніх періодах. У 2024 році кількість таких активів значно зросла порівняно з 2022 роком. Така різниця може свідчити лише про розширення фінансових операцій або ж змінами в обліку податкових зобов'язань. Але слід розуміти, що у майбутніх періодах це оподаткування може забрати досить вагому кількість грошових ресурсів. Також зміна системи оподаткування працює не на банк, змінюється відсоток оподаткування в більшу сторону, тож банку в майбутньому слід звертати більше увагу на фінансову стійкість.

Збільшення відсотку грошових коштів є досить позитивним показником, адже вказує на збільшення ліквідності банку. Ліквідність – це змога банку розраховуватись із власними зобов'язаннями та здійснювати свою поточну діяльність.

Показник «кредити та аванси» зріс майже на 76%. У банку збільшилась кількість наданих позик клієнтам. Позитивний показник для прибутковості, але

негативний – ризик за кредитним портфелем, невчасне повернення коштів клієнтами банку.

Менший відсоток приросту мають показники «інші нефінансові активи», «основні засоби», «нематеріальні активи за винятком гудвіл», а показник «інші фінансові активи» показав динаміку на спад.

Зменшення інших фінансових активів могло відбутись через зменшення тимчасово вільних коштів або скорочення інших активів, які не впливають на основну діяльність банку.

Загальна сума активів має позитивну динаміку, що свідчить про розширення, збільшення масштабів банківської установи.

Вище зазначено, що великий відсоток у збільшення активів приносять цінні папери, тож розглянемо даний показник детальніше (табл. 2.6.)

Таблиця 2.6.

**Аналіз інвестиційного портфеля АТ «КБ» РАДАБАНК»
за 2022-2023 роки**

Показники	2022	2023	Відхилення 2024/2022	
			Абс., тис. грн	Темп прир.,%
Придбання цінних паперів	(55 252)	(1 606 730)	(1 551 478)	2 808.5
Надходження від реалізації інвестицій у цінні папери	1 692 469	804 460	(888 009)	(52.5)
Надходження від продажу основних засобів	5 912	3 386	(2 526)	(42.7)
Придбання основних засобів	(23 996)	(45 322)	(21 326)	88.9
Придбання нематеріальних активів	(3 636)	(2 921)	715	(19.7)
Чисті грошові потоки від інвестиційної діяльності	1 615 497	(847 127)	(2 462 624)	(152.4)

Джерело: створена на основі [38]

У таблиці 2.6., проаналізовано інвестиційний портфель за 2022-2023 роки, оскільки в проміжній фінансовій звітності банк не подає інформацію стосовно інвестиційного портфелю то дані за 2024 рік відсутні, тож проаналізуємо роки, які подані в таблиці.

У 2023 році РАДАБАНК значно посилив свою інвестиційну діяльність і збільшила витрати на покупку як цінних паперів, так і основних засобів. Але відбулось зниження доходів від інвестицій і продажу основних засобів що в подальшому може негативно позначитися на ліквідності.

2022 рік був більш прибутковий щодо інвестицій, порівняно з 2023 роком.

Якщо прогнозувати приблизні показники щодо інвестицій у 2024 рік, з огляду на зведений звіт активів (табл. 2.4.) можна чітко стверджувати, що інвестиційна діяльність принесе в кінці 2024 року більше доходу, ніж у 2022 році.

В цілому, чистий грошовий потік від інвестиційної діяльності за 2022-2023 роки свідчить про великий дефіцит коштів і може вказувати на необхідність додаткового фінансування або реструктуризації інвестиційних стратегій, але з огляду на табл. 2.4., банк зміг покращити свої результати.

Окрім інвестицій, зазвичай на банківський дохід значно впливає кредитний портфель. Банки України активно надають кредити як фізичним особам, так і юридичним, РАДАБАНК не є виключенням. Хоча частка кредитів не приносить їм такого прибутку, наприклад, як інвестиційна діяльність.

Розглянемо кредитний портфель РАДАБАНК та проаналізуємо його стан (табл. 2.7.)

Кредитний портфель РАДАБАНКУ складається з надання кредитів суб'єктам господарювання (бізнесу), покупцям (фізичним особам) та надання іпотек. Зазвичай, суб'єкти господарювання беруть кредити на розвиток бізнесу або на покриття поточних зобов'язань, фізичні особи на побутові потреби. Іпотека – фінансовий інструмент, яким може скористатись будь-яка особа, для забезпечення себе нерухомістю на певних умовах.

Таблиця 2.7.

Кредити та аванси клієнтам за 2022-2024 роки

тис. грн.

Показники	2022	2023	червень 2024	Відхилення 2024/2022	
				Абс., тис. грн	Темп прир.,%
Кредити корпоративним суб'єктам господарювання	1 067 735	1 490 439	1 915 268	847 533	79,4%
Кредити покупцям	77 700	54 947	104 008	26 308	33,9%
Іпотеки	10 294	6 072	14 285	3 991	38,8%
Загальна сума кредитів та авансів клієнтам	1 155 729	1 551 458	2 033 561	877 832	76,0%

Джерело: створена на основі [38]

Розглянувши таблицю 2.7. можемо стверджувати, що найбільший приріст прибутку банку становить надання кредитів суб'єктам господарювання, а найменше – кредити покупцям.

Надані кредити бізнесу зростають з кожним роком, для банку це великі кошти, але також разом з тим зростають ризики. Адже руйнування суб'єкта господарювання, банкрутство тощо можуть повпливати на вчасне погашення кредиту суб'єктом господарювання.

Кредити покупцям також мають позитивну динаміку. У 2023 році дещо пішов показник на спад, але у 2024 році перевищив показник навіть 2022 року. Кредити фізичні особи не так активно беруть як суб'єкти господарювання, але не дивлячись на це, банк завдяки цьому теж отримує прибуток. Можливо, якщо створити більш вигідні умови кредитування для фізичних осіб, то надання кредитів збільшиться, але з тим самим зростають кредитні ризики, які можуть призвести то збитків.

Іпотеки мають також позитивну динаміку, мають невеликий обсяг, але мають стабільний приріст, що може нам вказувати на подальші збільшення надання іпотек і разом з тим прибутків.

Загальне збільшення обсягу кредитування свідчить про активізацію кредитного портфеля. Найбільший внесок у кредитний портфель має корпоративне кредитування (бізнес).

Розглянемо динаміку кредитування на діаграмі (рис. 2.3.)

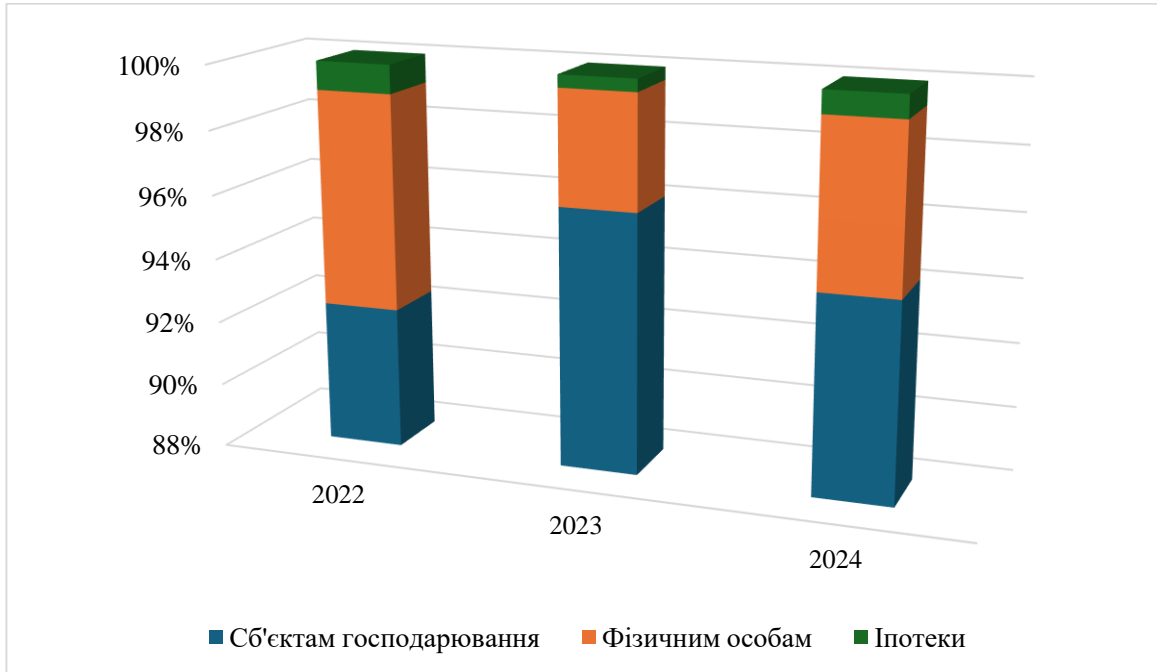

Рис. 2.3. Склад кредитного портфелю РАДАБАНК за 2022-2024 роки

З діаграми, яка подана на рис. 2.3., видно що у 2022 році найбільшим попитом користувалось кредитування фізичних осіб, у 2023 році – кредитування суб'єктів господарювання, а в 2024 році, можливо, буде приблизно на рівні кредитування фізичних осіб та бізнесу.

Важливим для аналізу фінансового стану є також розгляд зобов'язань банку.

Зобов'язання банку – фіксована сума, яку має сплатити у певний термін банк. До зобов'язань належить: залишки на коррахунках, депозити, залишки на поточних рахунках клієнтів, кредиторська заборгованість, міжбанківські кредити, залишки на рахунках обліку банком випущених боргових зобов'язань.

Основними цілями аналізу пасиву банку є: формування висновків щодо ефективності управління пасивами банку, оцінити потенціал до збільшення або зменшення зобов'язань.

Розглянемо зобов'язання АТ «КБ» РАДАБАНК» за 2022-2024 роки (табл. 2.8.)

Таблиця 2.8.

**Аналіз забезпечень та зобов'язань АТ «КБ» РАДАБАНК»
за 2022-2024 роки**

тис.грн.

Показники	2022	2023	06.2024	Відхилення 2024/2022	
				Абс., тис. грн	Темп прир.,%
Кошти клієнтів	3 295 307	6 616 271	6 419 145	3 123 838	94,80%
Забезпечення					
Резерви за кредитними зобов'язаннями та контрактами фінансової гарантії	46	2 964	4 229	4 183	9093,48%
Забезпечення винагород працівникам	5 847	7 937	12 415	6 568	112,33%
Інше забезпечення	4	-	-	-	-
Загальна сума забезпечень	5 847	10 901	16 644	10 797	184,66%
Інші фінансові зобов'язання	48 655	39 391	56 515	7 860	16,15%
Інші нефінансові зобов'язання	13 205	32 882	36 040	22 835	172,93%
Поточні податкові зобов'язання	3 744	61 646	23 514	19 770	528,04%
Загальна сума зобов'язань	3 366 758	6 761 091	6 551 858	3 185 100	94,60%

Джерело: створена на основі [38]

За даними таблиці 2.8. спостерігаємо зростання фінансових показників пасиву. Суттєве збільшення відбулось у залучених коштах клієнтів та створених резервах.

Кошти клієнтів збільшились майже у 95%, що свідчить про суттєве збільшення залучених коштів клієнтів.

Якщо звернути увагу на резерви за кредитними зобов'язаннями, то побачимо великий відсоток приросту, порівняно з 2022 та 2023 роками резерви

значно зросли. Створення таких резервів зумовлено можливими кредитними ризиками.

Загальна сума забезпечень зросла майже на 185%, такий відсоток спричинений значним резервуванням.

Аналізуючи зобов'язання, бачимо три показники зобов'язань. Найбільше зріс показник поточних податкових зобов'язань, така динаміка могла відбутись через зміну податкової політики України.

Інші нефінансові зобов'язання теж мають динаміку до збільшення, показник може свідчити про збільшення договорів чи операційних зобов'язань.

Найнижчу динаміку має показник «інші фінансові зобов'язання», це помірний приріст, що показує на стабільність.

Також вадливим для аналізу є власний капітал банку, цей показник показує скільки залишається активів, після вирахування зобов'язань.

Власний капітал банку РАДАБАНК складається зі статутного капіталу, нерозподіленого прибутку, резервів та інших фондів та результатів від операцій з акціонерами.

Аналіз власного капіталу РАДАБАНК подано в табл. 2.9.

Таблиця 2.9.

**Аналіз власного капіталу банку
за 2022-2024 роки**

тис.грн.

Показники	2022	2023	червень 2024	Відхилення 2024/2022	
				Абс., тис. грн	Темп прир.,%
Статутний капітал	301 000	301 000	301 000	-	-
Нерозподілений прибуток	111 281	174 592	289 335	178 054	159,99%
Результат від операцій з акціонерами	(329)	(329)	(329)	-	-
Резервні та інші фонди	28 935	29 401	32 601	3 666	12,67
Загальна сума власного капіталу	440 887	504 664	622 607	181 720	41,21%

Проаналізуємо таблицю 2.9., у таблиці 5 основних показники, 2 з них залишилися без змін протягом 2022-2024 років, ці показники: «статутний капітал» та «результат від операцій з акціонерами». Статний капітал не зазнав змін, що говорить про те, що статутний капітал не зазнав змін, додаткових внесків не відбулось.

Найбільший приріст у нерозподіленого прибутку, такий приріст свідчить про прибутковість банку та утримання коштів для реінвестування або ж можливе покриття зобов'язань.

Найменший приріст у резервах та інших фондах, невелике збільшення свідчить про поступове збільшення резервів для покриття ризиків та відносної стабільності банку.

Загалом фінансова стійкість банку покращується, на що впливає відсоток нерозподіленого прибутку. Існує позитивна динаміка власного капіталу, що свідчить про готовність подальшого розвитку.

Проаналізуємо прибутковість діяльності АТ «КБ» РАДАБАНК», для цього проаналізуємо доходи та витрати (табл. 2.10.)

Таблиця 2.10.

Аналіз доходів та витрат АТ «КБ» РАДАБАНК»

за 2022-2024 роки

тис.грн.

Показники	01.01.2022	01.01.2023	01.01.2024	Відхилення 2024/2022	
				Абс., тис. грн	Темп прир.,%
Доходи					
Процентні доходи	361 407	415 882	728 677	367 270	101,6%
Чистий процентний дохід	227 313	226 777	371 872	144 559	63,61%
Чистий комісійний дохід	104 788	106 739	99 019	-5 769	-5,50%
Торговий результат	44 064	74 072	55 945	11 881	26,96%
Інші операційні доходи	20 090	19 448	12 678	-7 412	-36,9%
Інші доходи	3 190	4 021	3 851	661	20,73%
Всього доходів	399 445	431 057	543 364	143 919	36,04%

Продовження таблиці 2.10.

Витрати					
Процентні витрати	134 094	189 104	356 805	222 711	166,1%
Відрахування до резервів	-7 736	160 755	49 843	57 579	744,5%
Адміністративні та інші операційні витрати	279 843	255 234	352 294	72 451	25,89%
Всього витрат	272 107	415 988	402 137	130 030	47,82%
Прибуток (збиток) до оподаткування	127 338	15 068	141 227	13 889	10,91%
Прибуток (збиток) після оподаткування	104 001	9 303	63 777	-40 224	-38,7%

Джерело: [38]

Проаналізуємо таблицю 2.10. в таблиці подано дані щодо доходів та витрати АТ «КБ» РАДАБАНК».

Доходи банку в загальному зросли на 36,04%, що є позитивною динамікою для даної банківської установи. Такий зріст загального відсотку доходів зумовлений зростанням процентного доходу на 101%, що говорить про збільшення кредитного портфеля, можливих підвищених ставок. Торговий результат також вплинув на доходи, адже підвищення до 26,96% вказує на успішні операції з фінансовими інструментами.

Чистий процентний дохід зріс на 63,61%, така динаміка вказує на оптимізацію витрат та на залучення власних ресурсів банку.

Чистий комісійний дохід показує негативну динаміку. Це може бути пов'язано зі зменшенням обсягів розрахункових операцій або зміною тарифів.

Проаналізуємо додатково дохід АТ «КБ» РАДАБАНК» за допомогою діаграми (рис. 2.4.)

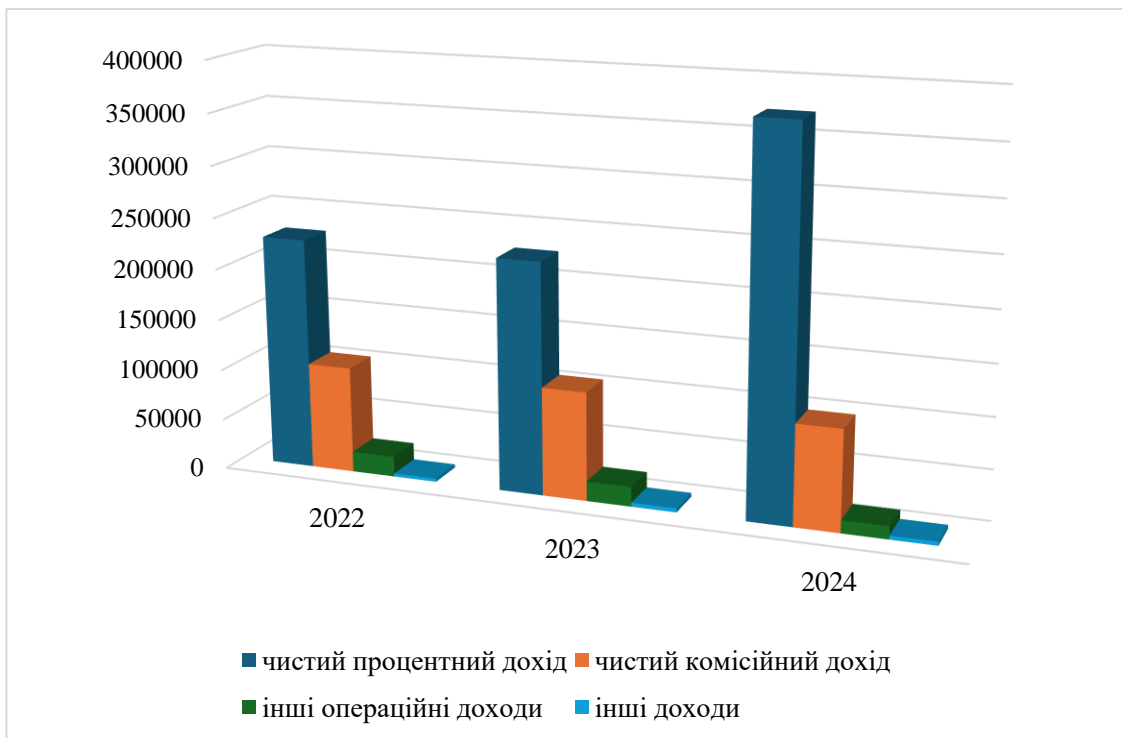

Рис. 2.4. Аналіз доходу АТ «КБ» РАДАБАНК» за 2022-2024 рр.

На рис. 2.4. видно, що за аналізований період найбільший відсоток доходів належить процентному доходу. Другим за величиною є комісійний. Кожен зі статей доходів має динаміку. У 2023 році всі статті доходу знизилась, порівняно з 2022 роком, але у 2024 році значно покращився результат.

Доходи банку зросли, а разом з тим зросли і витрати. Якщо доходи зросли на 36,04%, то витрати зросли на 47,82%. Найбільше зросли витрати на відрахування за резервами. Збільшення процентних витрат відбулось аж на 166%, це свідчить про значне збільшення вартості залучених ресурсів. Адміністративні витрати підвищились майже на 26%

Проаналізуємо додатково витрати за допомогою побудови діаграми (рис. 2.5.)

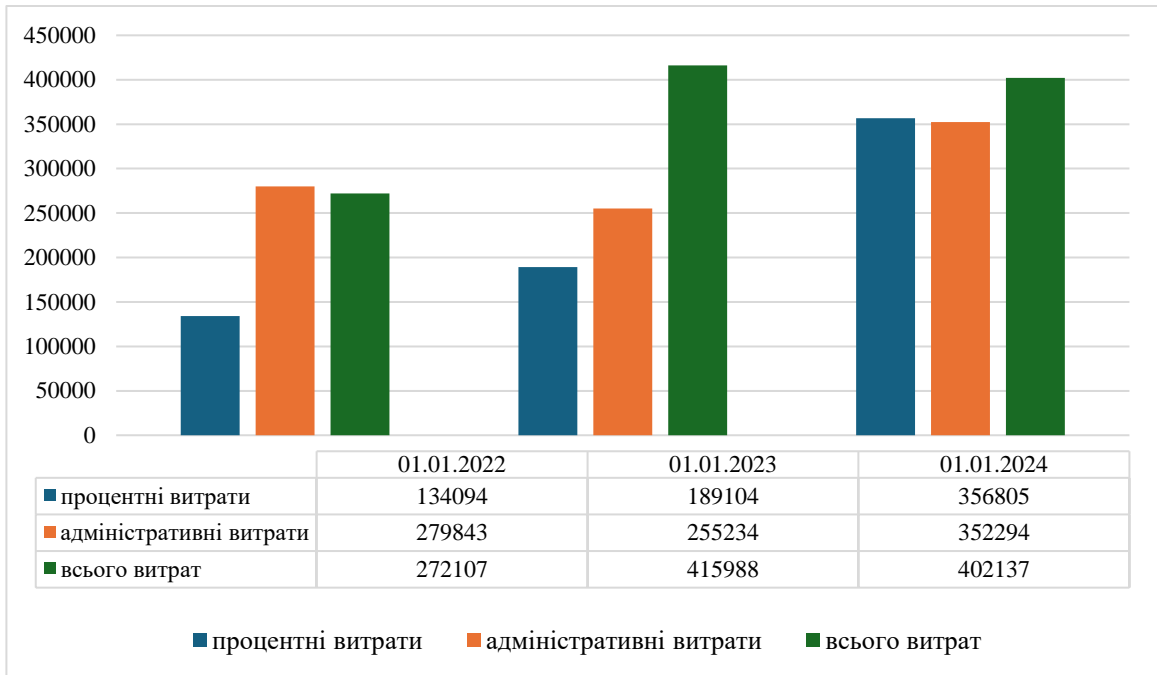

Рис. 2.5. Динаміка витрат АТ «КБ» РАДАБАНК» за 2022-2024 рр.

На рис. 2.5. зображена діаграма, яка дозволяє більш детально відслідкувати динаміку витрат АТ «КБ» РАДАБАНК» за 2022-2024 рр. Бачимо, що найбільше витрат станом на 01.01.2023.

АТ «КБ» РАДАБАНК» має багато витрат, але діяльність є прибутковою. Прибуток до оподаткування збільшився на 10,9%, що говорить підвищення результатів діяльності, але прибуток після оподаткування зменшився, якщо порівнювати з 2021 роком на 38,7%.

Прибуток - це різниця між доходами та витратами. Чим менше витрат, а більше доходів, тим прибуток є більшим. Важливим є досягнення оптимального співвідношення між доходами та витратами, адже це є запорукою фінансової стійкості банківської установи. Правильно керуючи співвідношенням між доходами та витратами, банки можуть досягти максимальної ефективності та забезпечити конкурентоспроможність на ринку. Приклад співвідношення доходів та витрат можна побачити на діаграмі (рис. 2.6.)

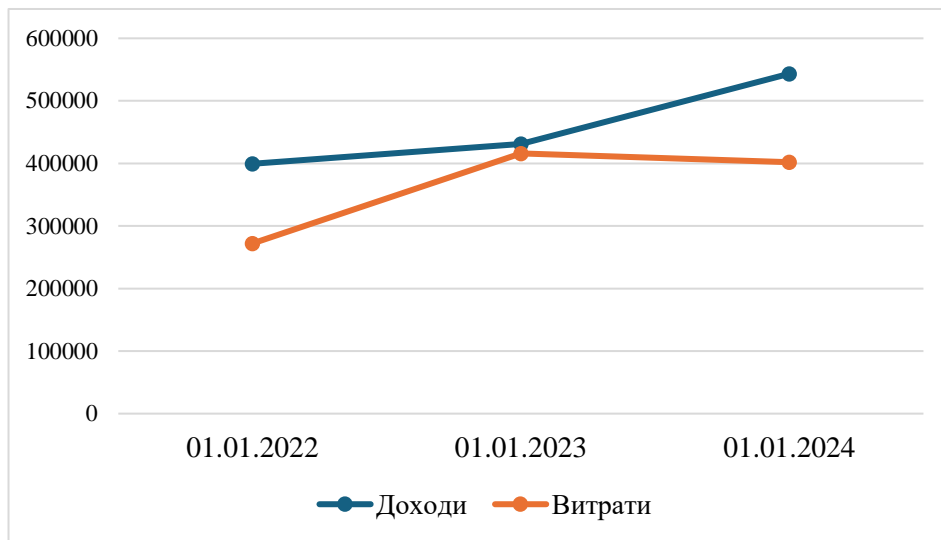

Рис. 2.5.

Динаміка доходів та витрат АТ «КБ» РАДАБАНК»

За діаграмою, зображеною на рис. 2.5. бачимо, що найменш прибутковим був 2022 рік, адже станом на 01.01.2023 бачимо дотичні точки доходу та витрат. Порівняно з 2021 роком доходи зросли, але і витрати теж. Станом на 01.01. 2024 результат покращився, доходи стали більшими, а витрати стали меншими, ніж станом на 01.01.2023. 2022 рік – важкий період для країни та економіки, тож значні витрати могли бути спричинені пристосуванням до нових умов праці. Банку намагався зберегти свою фінансову стійкість на довоєнному рівні.

2.3. Оцінка фінансової стійкості банку АТ «КБ» РАДАБАНК»

Фінансова стійкість банків є ключовим елементом їхньої здатності ефективно функціонувати на сучасних фінансових ринках. Одним із центральних аспектів цієї стійкості є ліквідність банку, яка відображає його здатність своєчасно виконувати свої зобов'язання перед клієнтами, кредиторами та регуляторами. Достатня ліквідність є необхідною умовою для підтримки довіри клієнтів, операційної стабільності та дотримання регуляторних вимог.

АТ «КБ» РАДАБАНК» працює в умовах динамічного ринку, де підтримка ліквідності є ключовим елементом фінансової стабільності, тож проаналізуємо показники ліквідності банку (табл. 2.11.)

Таблиця 2.11.

Аналіз показників ліквідності АТ «КБ» РАДАБАНК»

Показники ліквідності	01.01.2023	01.01.2024	01.11.2024	Норматив	Виконання нормативу
Н1- регулятивний капітал	440 574	491 941	563 933	Не менше 200 млн.грн.	Виконано
Н2- норматив достатності (адекватності) регулятивного капіталу	22,16%	18,43%	-	Не менше 10%	Виконано
Н3- норматив достатності основного капіталу	16,08%	11,93%	-	Не менше 7%	Виконано
Н7- норматив максимального розміру кредитного ризику на одного контрагента	19,77%	15,53%	18,33%	Не більше 25%	Виконано
Н8- норматив кредитних ризиків	84,10%	77,77%	125,85%	Не більше 8-кратного розміру регулятивного капіталу	Виконано
Н9- норматив максимального розміру кредитного ризику за операціями з пов'язаними з банком особами	6,54%	2,00%	1,01	Не більше 25%	Виконано
Н11- норматив інвестування в цінні папери окремо за кожною установою	0,00	0,00	0,00	Не більше 15%	Виконано
Н12- норматив загальної суми інвестування	0,00	0,00	0,00	Не більше 60%	Виконано
Л13-1- норматив ризику загальної довгої відкритої валютної позиції	2,1231	0,1335	2,5460	Не більше 5%	Виконано
Л13-2- норматив ризику загальної короткої відкритої валютної позиції	2,2873	2,9613	1,5704	Не більше 5%	Виконано
LCRвв- норматив коефіцієнта покриття	335,7366	320,5059	308,1778	Не менше 100%	Виконано

ліквідністю за всіма валютами					
LCRів- норматив коефіцієнта покриття ліквідності в іноземній валюті	186,7380	579,7750	450,7926	Не менше 100%	Виконано
NSFR- норматив коефіцієнта чистого стабільного фінансування	166,4866	246,5012	167,0435	Не менше 100%	Виконано

АТ «КБ» РАДАБАНК» ефективно виконує всі нормативи, демонструючи стабільність своєї фінансової діяльності. Особливу увагу слід звернути на норматив Н8, він зріс до 125,85%, такий показник потребує ретельного моніторингу для уникнення можливих ризиків, але загалом, фінансовий стан банку є стабільним і він має добру ліквідність.

Проаналізуємо що впливає на ліквідність банку та проведемо оцінку фінансової стійкості за методикою рейтингових показників за Ширінською О.Б. (метод коефіцієнтів).

Використання методу Ширінської О.Б. є універсальним, доступним інструментом та дає можливість виявити оперативно проблеми, які є в банківській установі на певний період часу.

За цим методом слід провести розрахунки наступних коефіцієнтів: надійності, ліквідності, рентабельності, якості активів та ресурсної бази. Після чого буде проведений розрахунок синтетичного показника та генерального показника надійності банку.

Саме за цією методикою можна детально розглянути активи і пасиви банку.

Отже, розрахуємо коефіцієнти за методикою Ширінської О.Б. за 2023 -2024 роки, всі необхідні формули для розрахунку розміщені у розділі 1 в табл. 1.1. Розрахунок коефіцієнтів подано в табл. 2.12. Дані для розрахунку показників розміщено у додатку А.

Таблиця 2.12.

Розрахунок коефіцієнтів фінансової стійкості банку АТ «КБ» РАДАБАНК» за методикою Ширінської О.Б.

Коефіцієнт	2023	2024	Відхилення	Норма	
------------	------	------	------------	-------	--

			2024/2023			Виконання норми у 2024 році
			Абс., тис. грн	Темп прир.,%		
Надійності банку						
Кн1	1,41	0,60	-0,81	- 57,45%	≥5%	Виконано
Кн2	0,10	0,05	-0,05	-50%	≥5%	Виконано
<i>Загальне знач.</i>	<i>1,51</i>	<i>0,65</i>				
Ліквідності						
Ка1	0,62	0,45	-0,17	- 27,42%	≥15%	Не виконано
Ка2	0,12	0,10	-0,02	- 16,67%	≥15%	Не виконано

Продовження таблиці 2.12.

Ка3	0,10	0,05	-0,05	-50%	≥15%	Не виконано
<i>Загальне знач.</i>	<i>0,84</i>	<i>0,60</i>				
Рентабельності						
Кр1	1,41	0,60	-0,81	- 57,45%	≥7,5%	Виконано
Кр2	0,097	0,05	-0,047	- 48,45%	≥7,5%	Не виконано
<i>Загальне знач.</i>	<i>1,5</i>	<i>0,65</i>				
Якості активів						
Кяа1	0,76	0,76	-	-	≥10%	Виконано
Кяа2	0,94	0,79	-0,15	- 15,96%	≥10%	Виконано
<i>Загальне знач.</i>	<i>1,7</i>	<i>1,55</i>				
Ресурсної бази						
Крб1	0,0747	0,095	0,0203	27,18%	≥7,5%	Не виконано
Крб2	0,613	0,58	-0,033	-5,39%	≥7,5%	Виконано
<i>Загальне знач.</i>	<i>0,6877</i>	<i>0,675</i>				

Проаналізуємо кожен із коефіцієнтів.

Коефіцієнт надійності банку був проаналізований за 2023-2024 роки. За розрахованими показниками ми бачимо, що коефіцієнт знизився. Таке зниження коефіцієнта означає, що капіталізація активу знижується, що підвищує його вразливість до фінансових ризиків (таким як зниження якості активів і волатильність ринку).

Однак коефіцієнт на рівні 0,60 все ще знаходиться в межах прийнятної рівня, що дозволяє вважати надійність банку задовільною. Однак таке значне зниження може стати сигналом для подальшого моніторингу банків, особливо з точки зору капіталізації та управління ризиками.

Незважаючи на значне зниження цього коефіцієнта, банк як і раніше володіє великим запасом надійності, оскільки його коефіцієнт перевищує нормативний коефіцієнт. Водночас падіння на 50,0-57,45% має привернути увагу до можливих причин і стратегічних рішень щодо стабілізації капіталу.

Показники рентабельності показують негативну динаміку у 2024 році, не дивлячись на те, що у 2023 році динаміка показала теж негативний результат, банк мав би проаналізувати ліквідність та щось змінити в своїй роботі. В загальному, норматив було не виконано.

Зниження показників ліквідності може бути спричинене збільшенням зобов'язань або зміною структури активу, що перетворює ліквідні активи на неліквідні активів, але це є більш прибутковим.

Проаналізуємо рентабельність. Рентабельність характеризує ефективність роботи банку і показує, наскільки прибуткова діяльність по відношенню до капіталу і дохідних активів. Присутня негативна динаміка рентабельності, така динаміка може свідчити, що робота банку може бути не такою ефективною. Щоб запобігти подальшому погіршенню показників рентабельності, необхідно реалізувати стратегічні заходи, спрямовані на підвищення прибутковості і відповідно рентабельності, оптимізацію витрат і більш ефективне використання активів і капіталу.

Показник якості активу є стабільним та відповідає всім необхідним нормам. Це свідчить про збалансовану структуру активів, відповідно до кредитів та депозитів.

Показники ресурсної бази є стабільними, що свідчить про позитивну динаміку. У банку є потенціал покривати власні зобов'язання.

Загалом, аналізуючи всі показники майже всі норми виконані, загалом банк є стабільним.

За допомогою даних таблиці 2.12. можемо вирахувати синтетичний коефіцієнт. Цей показник вміщує в себе декілька показників та використовується для комплексної оцінки. Формула за допомогою, якої можна вирахувати синтетичний коефіцієнт розміщено у першому розділі формула (1.1.).

Розрахунок синтетичного показника:

$$0,65 * 0,1 + 0,60 * 0,4 + 0,65 * 0,15 + 1,55 * 0,2 + 0,675 * 0,15 = 0,81$$

Синтетичний показник має значення 0,81. Таке значення свідчить про середній результат, середній рівень ефективності діяльності та стійкості.

Позитивно на результат вплинув показник якості активів, негативне значення ми отримали розраховуючи частку з ліквідністю, оскільки ліквідність має 40% від усіх показників, що є найвищим.

Розрахуємо генеральний показник ліквідності. Генеральний показник ліквідності розраховується за формулою що розміщена у першому розділі, формула (1.2.).

Показник генеральної ліквідності показує на скільки банк спроможний покривати власні зобов'язання.

Розрахунок показника генеральної ліквідності:

$$\frac{622\ 607}{3\ 879\ 128} = 0,16$$

Показник генеральної ліквідності відповідає значенню 0,16. Що є досить позитивним результатом. Цей показник показує на скільки ефективно використовуються активи банку, а отримавши значення 0,16, можемо стверджувати, що банк ефективно працює з активами, максимально використовує ресурси і це приносить непоганий дохід банку.

Розрахуємо підсумковий бал надійності. Бал надійності розраховується за формулою, яка розміщена у першому розділі, формула (1.3.). Але якщо скоротити формулу (1.3.), то отримаємо формулу (2.1.)

$$\text{Бал надійності} = K_{н1} + K_{н2}$$

(2.1.)

Отже, розрахуємо бал надійності, він буде мати наступний вигляд:

$$1,51 + 0,65 = 2,16$$

Розрахований бал надійності має значення 2,16. Такий бал вказує на те, що банку в подальшому необхідно працювати над своєю стійкістю.

РОЗДІЛ 3

ПІДХОДИ ПІДВИЩЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ БАНКУ

3.1. Вплив банківських ризиків на фінансову стійкість

Ефективне управління банківськими ризиками сьогодні є ключовим елементом підтримки фінансової стабільності та стійкості банківської системи і відіграє важливу роль у відновленні економіки та сталому розвитку.

Значення банківського сектору значною мірою залежить від його здатності реагувати на зміни у зовнішньому середовищі та підтримувати необхідний рівень фінансової стабільності. Тому дослідження питань оцінки в системі ризик-менеджменту банківського сектору, який стикається з постійними викликами, є дуже актуальним і доцільним.

Банківські ризики є інтегрованою системою, склад якої постійно змінюється як кількісно, так і якісно під впливом різноманітних чинників. Війна в Україні, а, як наслідок, погіршення макроекономічної ситуації та негативні тенденції в банківській сфері, посилена конкуренція та постійні підвищення вимог до діяльності фінансових установ, вимагають врахування та оцінки факторів, які суттєво впливають на стійкість банківських установ [37].

Значні ризики в банківському секторі потребують постійного моніторингу, виявлення та ефективного управління ними, а також адаптації банків до змін у макроекономічному середовищі. Управління банківськими ризиками передбачає прийняття рішень та реалізацію заходів, спрямованих на досягнення прийняттого рівня ризику як на рівні окремих банків, так і на рівні банківської системи в цілому. Це включає не тільки моніторинг та прогнозування наслідків ризиків, але й забезпечення безперервності банківських операцій, фінансової стабільності та створення умов для подальшого розвитку банківського сектору.

Звіт про фінансову стабільність, у тому числі карта ризиків фінансового сектору, є інформаційною базою даних про наявні ризики в банківській системі,

які можуть загрожувати стабільності банківської системи та стабільній роботі банківських установ.

Розглянемо основні ризики, які можуть впливати на фінансову стійкість банку (рис. 3.1.)

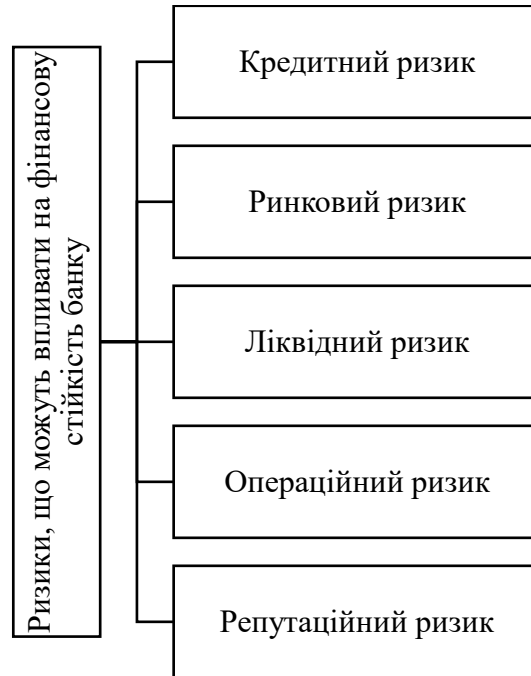

Рис. 3.1. Ризики, що впливають на фінансову стійкість банку

На рис. 3.1. зображено ключові ризики, які мають прямий або опосередкований вплив на фінансову стійкість банку. Основою фінансової стійкості банку є збалансованість фінансових потоків, рентабельність та підтримка ліквідності, платоспроможності. Саме на ці аспекти можуть впливати ризики, які наведені на рис. 3.1.

Розглянемо детально кожен із ризиків та проаналізуємо їх вплив на комерційний банк.

Кредитний ризик – ризик, який може виникнути через наявність проблемних кредитів, які виникають через неплатоспроможність позичальника або просто невчасне повернення коштів. Коли банк не отримує запозичені кошти фізичною або юридичною особою, то можна сказати, що банк несе автоматично збитки.

Основною проблематикою такого ризику є проблемний кредит, який в подальшому буде потребувати збільшення резервів з боку банку, а це прямо впливає на прибутковість. Прибутковість в такому випадку знижується.

Схематично вплив кредитного ризику на фінансову стабільність банку можна розглянути на рис. 3.2.

Рис. 3.2. Схематичне впливу кредитного ризику на фінансову стійкість банку

На рис. 3.2. схематично зображено вплив кредитного ризику. Аби уникнути впливу кредитного ризику необхідно на етапі «проблемний кредит» взяти певних заходів. Розглянемо заходи, які послаблюють кредитний ризик (табл. 3.1.)

Таблиця 3.1.

Заходи щодо зменшення кредитного ризику

Назва заходу	Коротка характеристика
Попередній аналіз позичальника	Проведення глибокого аналізу кредитної історії клієнта. Оцінка платоспроможності через перевірку доходів, активів і зобов'язань. Використання скорингових моделей для визначення ймовірності виконання зобов'язань
Оптимізація кредитних умов	Встановлення реалістичних термінів погашення кредиту. Надання кредиту з урахуванням рівня ризику (наприклад, підвищення ставки для ризикових клієнтів). Вимога застави або поручительства як гарантії погашення.
Контроль після видачі кредиту	Регулярний моніторинг фінансового стану позичальника. Використання автоматизованих систем для відстеження змін у кредитоспроможності.

Продовження таблиці 3.1.

	Раннє виявлення ознак можливих фінансових труднощів клієнта
Підвищення фінансової грамотності клієнтів	Проведення консультацій щодо управління фінансами. Надання рекомендацій щодо ефективного використання позикових коштів.
Ефективна робота зі стягнення боргів	Запровадження політики раннього реагування на прострочення платежів. Використання реструктуризації боргів для клієнтів із тимчасовими труднощами. Залучення професійних колекторських агентств у разі значних проблем із погашенням.
Розвиток ризик-менеджменту в банку	Створення внутрішніх підрозділів для оцінки та управління ризиками. Регулярний перегляд політики кредитування на основі макроекономічних змін. Використання передових аналітичних інструментів для прогнозування ризиків.

Джерело: власна розробка

Дотримуючись заходів, що наведені в таблиці 3.1. можна попередити кредитні ризики.

Ринковий ризик - це категорія фінансового ризику, що загрожує банку в результаті здійснення певної фінансової операції через часткову втрату управлінських ресурсів, додаткові витрати або недоотримання доходів.

За визначенням Національного банку України ринковий ризик — наявний або потенційний ризик для надходжень і капіталу, який виникає через несприятливі коливання вартості цінних паперів, товарів і курсів іноземних валют за тими інструментами, які є в торговельному портфелі. Цей ризик впливає з маркетмейкерства, дилінгу, прийняття позицій з боргових та пайових цінних паперів, валют, товарів та похідних інструментів (деривативів) [15].

Ринковий ризик можна розділити на три великі категорії: процентний, валютний та фондовий. Розглянемо кожен з них більш детально (табл. 3.2.)

Таблиця 3.2.

Категорії ринкового ризику

Назва категорії	Зміст категорії
Процентний ризик	Процентний ризик або ризик зміни процентної ставки — це існуючий або потенційний ризик для прибутковості або капіталу банку, що виникає в результаті несприятливих змін рівня ринкових процентних ставок. Цей ризик впливає на доходи банку, а також на економічну вартість його активів, зобов'язань та позабалансових інструментів. Джерелом процентного ризику є дисбаланс активів і зобов'язань, чутливих до зміни процентних ставок і термінів погашення
Валютний ризик	Валютний ризик — наявний або потенційний ризик для надходжень і капіталу, який виникає через несприятливі коливання курсів іноземних валют і цін на банківські метали
Фондовий ризик	Фондовий (інвестиційний) ризик — існуючий або потенційний ризик збитків внаслідок несприятливої зміни ринкових котирувань цінних паперів та похідних фінансових інструментів на фондових ринках

Джерело:[23].

Управління ринковим ризиком для підвищення фінансової стійкості банку здійснюється відповідно до стратегічних цілей відповідного банку. Основною метою є забезпечення максимального збереження активів і капіталу шляхом мінімізації можливих збитків і зниження ризику недоотримання прибутку від інвестицій у фінансові інструменти, особливо в банківські метали та іноземну валюту.

Одним з найефективніших способів попередження ринкового ризику є встановлення системи лімітів, які можуть застосовуватися до кожного клієнта або групи клієнтів залежно від розміру операції або інструменту, максимально допустимих збитків або фінансового впливу операції. Такі ліміти базуються на потенційних збитках, яких може зазнати банк при роботі з певним активом або ресурсом управління. Ліміти розраховуються з урахуванням обсягу операцій (фактичного або запланованого), тривалості операцій, валютних та інших умов операцій. Затвердження лімітів ринкового ризику належить до компетенції Правління, Наглядової ради або спеціального комітету з відповідними повноваженнями.

Ліквідність – здатність банку вчасно погашати свої зобов'язання. Ризик ліквідності виникає, коли фінансові установи, зокрема банки, не можуть своєчасно виконувати свої зобов'язання перед клієнтами та партнерами через нестачу ліквідних активів. Цей тип ризику пов'язаний з нездатністю залучити кошти, необхідні для виконання поточних фінансових зобов'язань, або залучити активи без значних втрат.

Важливим інструментом, який застосовує Національний банк України для управління ліквідністю банківської системи [36] є встановлення нормативів щодо формування обов'язкових резервів. Упродовж 2022-2024 років цей інструмент переглядався декілька разів з метою зниження профіциту ліквідності в банківській системі. Зменшення обсягу вільних коштів зумовило активну «боротьбу» за строкові кошти вкладників та формуванні привабливих ставок за гривневими депозитами. Для контролю банківської ліквідності у 2019 році було запроваджено розрахунок коефіцієнта покриття ліквідністю за всіма валютами (LCR_{вв}) та в іноземній валюті (LCR_{ів}) (нормативні значення – не менше 100%), з 2022 року норматив короткострокової ліквідності (Н6) (нормативне значення – не менше 60%) не розраховується, натомість запроваджено норматив коефіцієнта чистого стабільного фінансування (NSFR) (нормативне значення до 01.01.2024 – не менше 90%, після 01.01.2024 – не менше 100%) [17].

Операційний ризик – один із ризиків, який впливає на фінансову стійкість банку. Операційний ризик виникає через внутрішні недоліки, людські помилки, технічні несправності або зовнішні фактори в організації процесу, які можуть спричинити фінансові втрати. Значний вплив операційного ризику на фінансову стабільність банків пояснюється тим, що він може спричинити не лише прямі збитки, але й непрямі наслідки, такі як втрата довіри клієнтів та шкода репутації. Операційний ризик впливає на фінансову стійкість банку через прямий вплив на фінансові витрати, штрафи та репутаційний ризик. Схематичне зображення операційного ризику представлено на рис. 3.3.

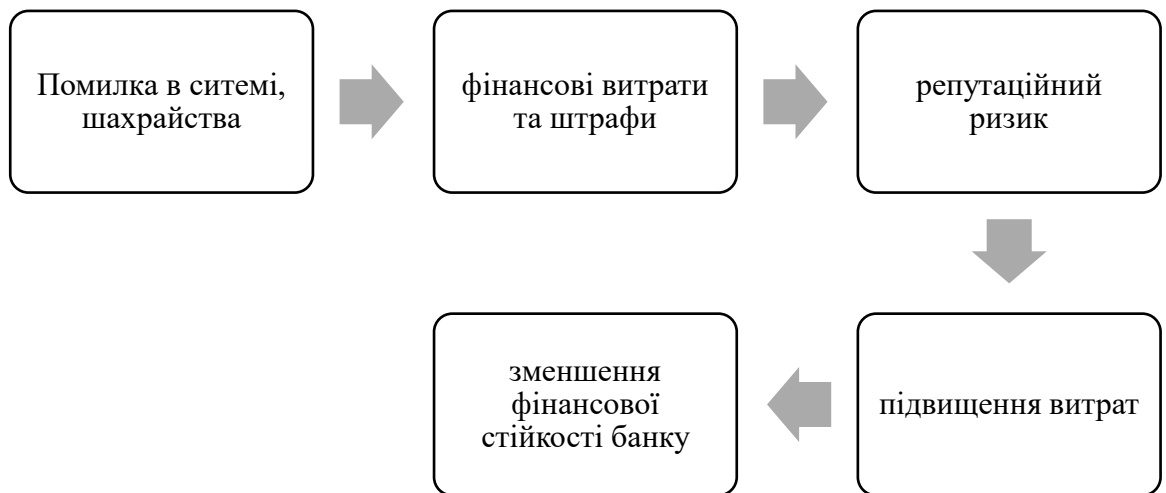

Рис. 3.3. Схема впливу операційного ризику на фінансову стійкість банку

Джерело: власна розробка

На рис. 3.3. зображена логічна система впливу операційних ризиків на фінансову стійкість. За допомогою схеми виявлено, що системний ризик може спровокувати виникнення репутаційного ризику.

Репутаційний ризик банку – не менш впливовий ризик на фінансову стійкість банку, сутність якого полягає в зменшенні довіри до банківської установи через виникнення певних проблем діяльності, які спричинені вищенаведеними чотирма ризиками.

Основними наслідками репутаційного ризику є втрата клієнтів, а в подальшому зменшення обсягів операцій.

Розглянемо схематично репутаційний ризик, як він виникає та до чого може призвести (рис. 3.4.)

Рис. 3.4. Репутаційний ризик та його вплив на фінансову стійкість банку

Джерело: власна розробка

Дослідження ризиків в українському банківському секторі в умовах війни та макроекономічної нестабільності дозволило виокремити декілька важливих факторів, які суттєво впливають на стабільність банківської системи.

Зокрема, війна та руйнування енергетичної інфраструктури призвели до зростання макроекономічних ризиків, що спричинило додатковий тиск на фінансові установи. Водночас банківська система змогла зберегти фінансову стабільність завдяки ефективному управлінню ризиками, зокрема реструктуризації кредитів, дотриманню регуляторних вимог та активній підтримці з боку Національного банку України.

3.2. Шляхи підвищення рентабельності банків

Одним із ключових факторів, що забезпечує фінансову стійкість банків є рентабельність. Рентабельність забезпечує стабільність діяльності банківської установи та крім того є матеріальною основою для повноцінного функціонування та конкурентоспроможності.

Необхідною умовою ефективного функціонування банку є аналіз та прогнозування показників рентабельності капіталу, прибутковості та дохідності, основним завданням яких є недопущення зниження прибутковості.

Рентабельність банків має прямий вплив на прибутковість, а разом з тим на фінансову стійкість банку. Розглянемо основні напрямки підвищення рентабельності банків.

Оптимізація операційних витрат – один із напрямів підвищення рентабельності банку.

Оптимізація витрат банку полягає в чіткому плануванні витрат, управлінні тарифною політикою, пряме скорочення витрат та проведення постійного банківського моніторингу.

До оптимізації витрат також можемо віднести впровадження нових інформаційних технологій для швидкості надання послуг та оптимізації банківських процесів. Сюди можемо віднести розвиток та покращення онлайн-банкінгу та використання штучного інтелекту для автоматизації фінансових операцій, адже це значно скорочує витрати на утримання фізичних відділень банку.

Іншим важливим аспектом для оптимізації витрат є регулярний аналіз ефективності витрат з метою виявлення непродуктивних витрат і перенаправлення ресурсів у більш прибуткові сфери діяльності. Це допомагає підвищити ефективність використання ресурсів та покращити загальну прибутковість банку.

Скорочення адміністративних витрат, наприклад, зменшення адміністративних накладних витрат, оптимізація штату та передача допоміжних функцій на аутсорсинг, також має значний вплив на загальне скорочення витрат банку.

Підвищення кредитного портфеля – шлях до збільшення прибутку та покращення фінансової стійкості банку.

Основними напрямками підвищення кредитного портфеля є: посилення оцінки кредитоспроможності позичальників, диверсифікація кредитного

портфеля, покращення системи моніторингу та управління кредитним портфелем, поліпшення умов кредитування, вдосконалення роботи з проблемними кредитами.

Збільшення доходів від комісійних послуг – ще один метод підвищення рентабельності банку.

Банк отримує комісійний дохід шляхом здійснення розрахунково-касових операцій та операцій на фондовому та валютному ринках, які не приносять доходу і пов'язані переважно з купівлею або продажем цінних паперів та іноземної валюти за дорученням інших банків та клієнтів.

Комісійний дохід - це насамперед операційний дохід, який банк отримує від надання послуг, які розраховуються пропорційно до суми активів або зобов'язань і не є фіксованими. Комісійні доходи виникають майже від усіх послуг, що надаються банком своїм клієнтам, що дозволяє банку максимально отримати комісійний дохід. Прикладом таких операцій є: розрахунково-касового обслуговування клієнтів і банку, доходи від операцій з цінними паперами, доходи від кредитування, операцій на ринку банківських металів та валютному ринку, доходи від трастових послуг банку та клієнтам, доходи від позабалансових операцій та доходи від операцій філій.

Одним із ключових елементів ефективної діяльності комерційних банків є комплекс заходів, спрямованих на оптимальне управління їхніми активами і пасивами, що пов'язано із необхідністю реалізації двох важливих завдань: по-перше, забезпечення ліквідності банку і, відповідно, підтримання належного рівня його фінансової стійкості на ринку; по-друге, забезпечення максимальної дохідності банківських операцій, що є необхідною умовою прибуткового господарювання комерційного банку як підприємства [6].

Оптимізація управління активами і пасивами з метою максимізації прибутковості банку вимагає ретельного аналізу співвідношення ризику та дохідності різних активів. Банки повинні структурувати свої портфелі активів таким чином, щоб максимізувати дохідність при мінімізації ризику. Це має

враховувати як короткострокові, так і довгострокові вигоди та забезпечувати стабільність і зростання прибутковості.

Не менш важливим є управління зобов'язаннями. Ефективне використання ресурсів передбачає залучення коштів за найнижчою вартістю - через депозити клієнтів, запозичення на міжбанківському ринку або випуск облігацій. Такий підхід дозволяє банкам зменшити витрати на обслуговування боргу та спрямувати вільні кошти у прибуткові інвестиції та кредити.

Важливим елементом оптимізації є збалансування строків погашення активів і зобов'язань. Це знижує ризик ліквідності та забезпечує стабільність роботи банку. Крім того, використання сучасних інструментів управління казначейством, таких як деривативи та автоматизовані системи моніторингу, дозволяє швидко реагувати на зміни ринкової кон'юнктури та уникати значних фінансових втрат.

Розширення клієнтської бази є одним з найважливіших способів підвищення рентабельності банків. Залучення нових клієнтів та зміцнення відносин з існуючими сприяє зростанню операцій, доходів та конкурентоспроможності банківської установи.

Клієнтська база є стабільним джерелом доходу для банків, оскільки кожен клієнт генерує дохід через низку фінансових продуктів та послуг, включаючи кредити, депозити, комісійні операції та страхові програми. Чим більша кількість клієнтів, тим більший обсяг операцій, що безпосередньо впливає на прибутковість банку. Залучаючи клієнтів з різних сегментів ринку - фізичних осіб, малих та середніх підприємств і корпорацій - банки можуть диверсифікувати свої ризики та уникнути залежності від однієї категорії клієнтів.

Щоб ефективно розширювати клієнтську базу, банки повинні пропонувати якісне обслуговування, доступ до зручних сервісів та широкий спектр фінансових продуктів. Сучасні технології відіграють ключову роль у цьому процесі. Впроваджуючи цифрові сервіси, мобільні додатки та інтернет-банкінг, банки можуть залучити молодих клієнтів, які цінують швидкість і доступність фінансових послуг.

Водночас, важливим фактором є побудова довіри з клієнтами. Прозора політика, оперативне реагування на запити клієнтів та безпека фінансових операцій формують репутацію надійного партнера. Довгострокові відносини з клієнтами сприяють підвищенню їхньої лояльності, знижують ризик переходу до конкурентів і забезпечують стабільні доходи в майбутньому.

Розширення клієнтської бази також дозволяє банкам зменшити витрати на залучення ресурсів для управління. Залучення депозитів від більшої кількості клієнтів генерує ширший спектр управлінських ресурсів і зменшує залежність від дорогих зовнішніх запозичень. Крім того, збільшення кількості клієнтів створює економію на масштабі, розподіляючи витрати на обслуговування на більшу кількість транзакцій, що також підвищує прибутковість.

Інвестиції є важливим інструментом підвищення рентабельності банківських установ, бо відкривають можливості для диверсифікації доходів, збільшення прибутковості та посилення конкурентоспроможності на ринку. Належне управління інвестиційною діяльністю дозволяє банкам ефективно використовувати свої кошти та інвестувати в найбільш перспективні напрямки.

Одним із важливих аспектів інвестування є правильний вибір активів. Банк може інвестувати в різноманітні фінансові інструменти, включаючи державні облігації, корпоративні облігації, міжбанківські кредити та нові технологічні проекти. Вибір залежить від толерантності до ризику та очікуваної прибутковості. Наприклад, інвестиції в державні облігації забезпечать стабільний, хоча і відносно низький дохід, тоді як інвестиції в більш ризиковані активи забезпечать вищий дохід, але з більшою невизначеністю.

Інвестиції також допомогли банкам покращити власну інфраструктуру. Інвестиції в, автоматизацію процесів, цифрові технології і розвиток дистанційного банкінгу підвищують ефективність і знижують операційні витрати. Як наслідок, це позитивно впливає на прибутковість, оскільки банки можуть обслуговувати більше клієнтів за менші гроші.

Ще одна сфера для інвестицій - розробка нових фінансових продуктів і послуг. Створюючи інноваційні рішення, такі як мобільні додатки, спеціалізовані

кредитні програми та страхові продукти, банки можуть залучати нових клієнтів і розширювати свої потоки доходів. Успішні інвестиції в нові продукти також можуть підвищити лояльність існуючих клієнтів і забезпечити стабільні грошові потоки в довгостроковій перспективі.

Управління ризиками є невід'ємною частиною успішної банківської діяльності. Ефективна ідентифікація, оцінка та мінімізація ризиків дозволяє не лише уникнути збитків, але й забезпечити стабільне зростання прибутковості. У сучасному фінансовому середовищі, де банки стикаються з жорсткою конкуренцією та нестабільністю економічних процесів, управління ризиками стає ключовим інструментом для досягнення прибутковості та довгострокової стійкості.

Прибутковість банку залежить від його здатності передбачати та управляти ризиками, пов'язаними з його діяльністю. Кредитний, валютний, ринковий та операційний ризики можуть призвести до значних фінансових втрат, якщо ними не управляти належним чином. Наприклад, неадекватна оцінка платоспроможності позичальників може призвести до збільшення проблемних кредитів, зниження прибутковості банківських операцій та загрози ліквідності.

У нинішньому надзвичайно конкурентному фінансовому середовищі серед банків ефективно управління людськими ресурсами є ключовим елементом для успішного розвитку. Кадрова політика в банківському секторі має прямий вплив на прибутковість. Це пов'язано з тим, що висококваліфіковані працівники є важливими для надання якісних послуг клієнтам, управління ризиками та забезпечення фінансової стабільності. Удосконалення кадрової політики банківської установи може стати потужним інструментом для досягнення високої рентабельності.

Одним із ключових аспектів, що визначає ефективність кадрової політики банку, є підбір правильних людей, які стануть надійними співробітниками. Для цього важливо впроваджувати сучасні методи рекрутингу, які дозволяють банку залучати найкращих фахівців з різних галузей, таких як фінанси, юриспруденція та технології. Створюючи команду компетентних і мотивованих співробітників,

банки можуть не тільки залишатися конкурентоспроможними, але й позитивно розвиватися. Співробітники з необхідними знаннями та досвідом можуть краще оцінювати фінансові ризики та пропонувати ефективні стратегії для залучення нових клієнтів і підвищення лояльності існуючих, а це прямо впливає на рентабельність.

Удосконалення кадрової політики передбачає створення планів професійного навчання та розвитку персоналу. Зміни в законодавстві, технологічні інновації та нові підходи до управління фінансами вимагають постійного оновлення знань співробітників та освоєння нових навичок. Регулярне навчання та тренінги тримають персонал банку в курсі сучасних ринкових тенденцій та сприяють ефективному впровадженню нових продуктів та послуг, оптимізації бізнес-процесів та зниженню операційних витрат. Це також позитивно впливає на рентабельність банку.

Співпраця з міжнародними фінансовими організаціями також є однією із багатьох можливостей підвищити рентабельність банківської установи. Для банків є корисною співпраця з такими організаціями, як: Світовий банк, Міжнародний валютний фонд (МВФ), Європейський банк реконструкції та розвитку (ЄБРР). Ці міжнародні організації відкривають широкий спектр можливостей для зміцнення фінансової стабільності, підвищення конкурентоспроможності та, як наслідок, зростання рентабельності.

3.3. Міжнародний досвід забезпечення фінансової стійкості банків

Останніми роками фінансові кризи почастишали на національному, регіональному та міжнародному рівнях. Це змусило країни при регулюванні фінансового сектору зосередити увагу на фінансовій стабільності банківської системи в цілому, а не на окремих банках. На сьогодні рівень фінансової стабільності банківського сектору в різних країнах суттєво відрізняється, що може бути пов'язано з негативними процесами в економіці країни, посиленням

конкуренції та зростанням вимог міжнародної фінансової спільноти до діяльності банківських установ.

Банківське регулювання необхідно привести у відповідність до міжнародних стандартів. Тому, розробляючи та вдосконалюючи банківське законодавство, слід орієнтуватися на відповідні домовленості між розвинутими країнами, зокрема на рекомендації Базельського комітету з питань банківського нагляду [7].

Варто відзначити, що створенню Базельського комітету з банківського нагляду передувало дві події: банкрутство західнонімецького банку Херштадт і банкрутство банку США «національний банк імені Франкліна». Банкрутство зазначених банків, не зважаючи на їх національний статус, справило великий вплив на фінансовий стан багатьох банків в інших країнах. На фоні цих подій в кінці 1974 року було створено Комітет з банківського нагляду на базі Банку міжнародних розрахунків у швейцарському місті Базель керівниками центральних банків таких держав як США, Канада, Японія, Велика Британія, Німеччина, Франція, Італія, Нідерланди, Бельгія, Швейцарія, Люксембург та Швеція [1].

Ці події наочно продемонстрували, наскільки тісно взаємопов'язана світова фінансова система і як банкрутство одного банку може запустити ланцюгову реакцію, що загрожує стабільності всього фінансового ринку. Базельський комітет був створений у відповідь на необхідність розробки міжнародних стандартів банківського нагляду для запобігання подібним кризам у майбутньому. Основною метою Комісії було забезпечення адекватності банківського капіталу, тобто створення буфера безпеки, який дозволив би банкам поглинати потенційні збитки і залишатися платоспроможними в несприятливих економічних умовах. Розроблені Комісією Базельські стандарти стали основою для банківського регулювання в усьому світі.

Пріоритетним завданням Базельського комітету є запровадження єдиних стандартів банківського нагляду. З цією метою Базельський комітет розробив

керівні принципи та рекомендації для національних регуляторів, які співпрацюють у банківському секторі.

Існує перелік певних документів Базельського комітету, який регулює банківську діяльність (рис. 3.5.)

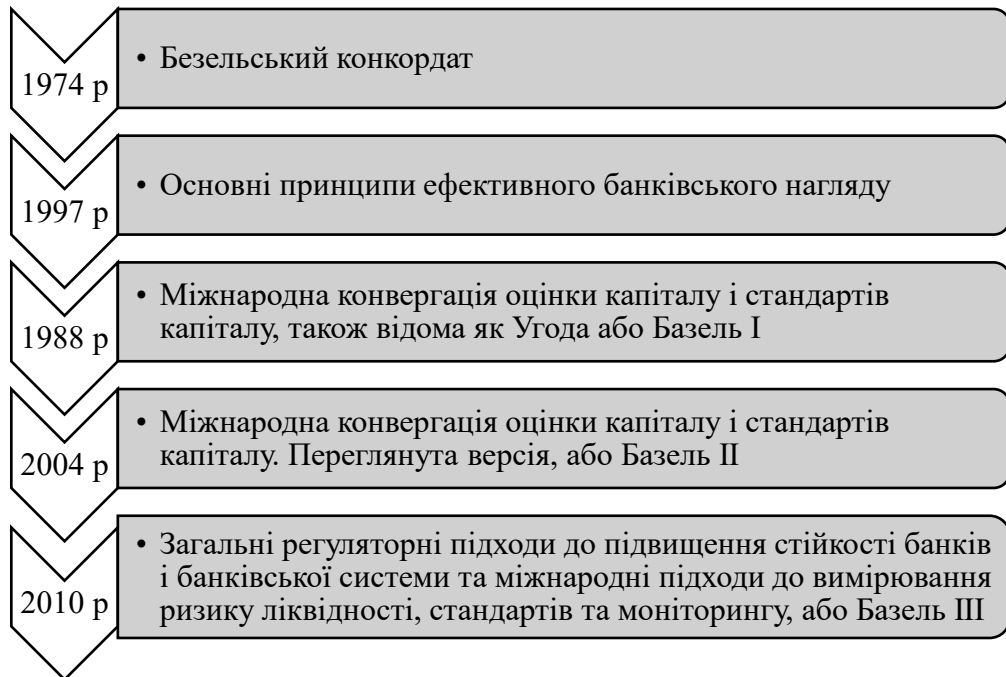

Рис. 3.5. Перелік документів Базельського комітету

Основна мета документів Базель I та Базель II є збільшення стійкості банків до кризових ситуацій, на удосконалення банківського регулювання та зміцнення банківської системи в цілому.

Належне макроекономічне середовище, виважена та стійка макроекономічна політика, добре розвинена інфраструктура, ефективна ринкова дисципліна, процедури для ефективного вирішення проблем, що виникають, та механізми, які можуть забезпечити належний рівень системного захисту (або безпеки та надійності кредитних установ).

Складність організаційної структури функціонального комплексу операцій, що складають механізм банківського нагляду, вимагає розробки єдиного підходу до узгодження змісту і процедур виконання цих функцій для забезпечення ефективності наглядової діяльності в цілому. Встановлення такого підходу передбачає систематизацію принципів, дотримання яких під час

розвитку механізму банківського нагляду сприятиме вирішенню поставленої задачі [8].

Міжнародна конвергація оцінки капіталу і стандартів капіталу (Базель I) містить такі положення (рис. 3.6.)

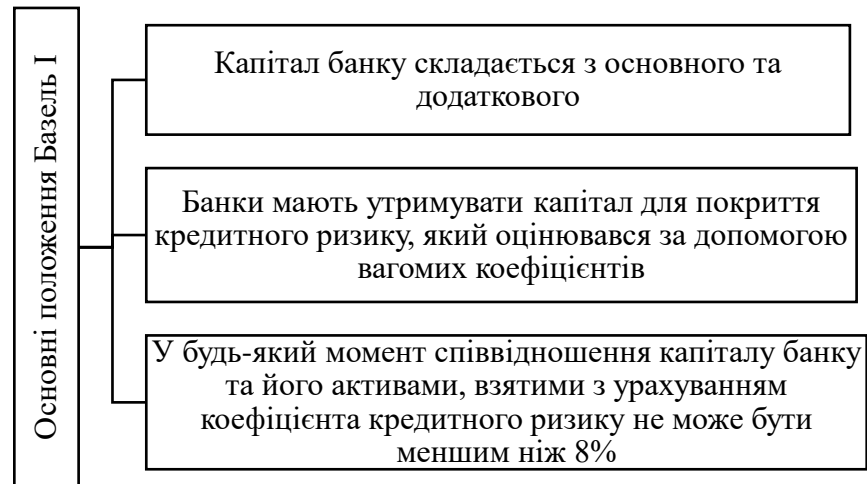

Рис. 3.6. Основні положення Базель I

Джерело: [1]

На основі Базель I створено Базель II, адже він є доповненим варіантом. Інформація про Базель II (рис. 3.7.)

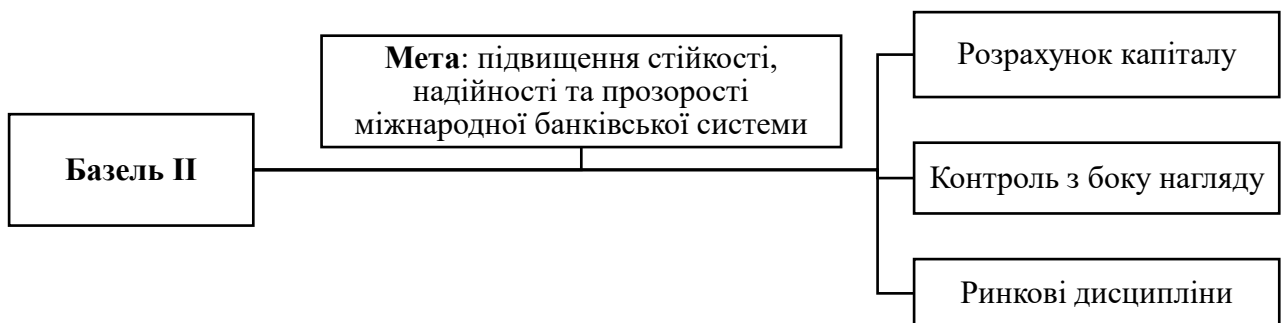

Рис. 3.7. Сутність документу Базель II

Джерело: створено на основі [13.]

На рис. 3.7. зображено сутність документу Базель II, а саме основна мета та основні три компоненти. Завдяки дотримання цих компонентів дозволяє банку зберегти свою стійкість.

У 2005 році міжнародна економіка перебувала в кризі, це стало поштовхом для перегляду Базель II. Цей документ переглянули та почали впроваджувати нові стандарти вже у 2013 році.

В угоді передбачається збереження мінімальної вимоги для загальних активів на рівні 8% від ризикованих активів, але при цьому підвищується рівень капіталу першого порядку (статутний фонд) з 2 до 4,5%, а також капітал першого рівня – з 4 до 6%. Згідно Базелю III, від банків вимагається формування спеціального буферного капіталу у «важкі часи» в 2,5 % [1]

Більшість країн не були задоволені цими вимогами і наполягали на пом'якшенні умов. Німеччина підкреслила, що навіть її 10 найбільших банків потребують 140 мільярдів доларів США додаткового капіталу, щоб відповідати вимогам Базеля III. Наприклад, німецькому Commerzbank знадобиться близько шести років, щоб привести всі свої показники у відповідність до стандартів за новими умовами. На відміну від нього, французькому Crédit Agricole знадобиться чотири роки. Втім, інші країни запропонували більш жорсткі умови для виконання цих вимог.

Основні переваги Базеля III подано на рис. 3.8.

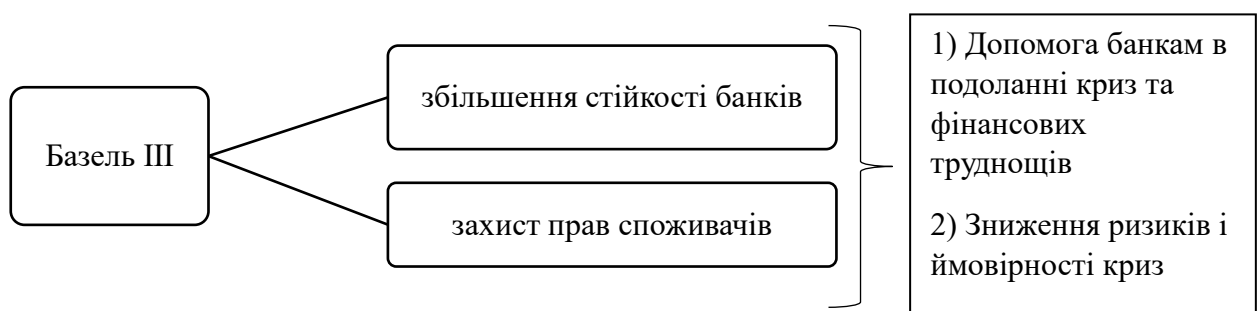

Рис. 3.8. Основні переваги Базель III

Джерело: створено на основі [1]

У 2012 році, у світлі нестабільності фінансових ринків та різких цінових коливань, країни-члени ЄС вирішили створити власний банківський союз для забезпечення фінансової стабільності. Європейський центральний банк є головним банком, що здійснює нагляд за виконанням цієї вимоги.

Основні напрямки фінансових реформ, які наразі відбуваються в європейських країнах, є наступними (рис. 3.9.)

Напрямки фінансових реформ у європейських країнах	Підвищення рівня капіталізації та ліквідності
	Більш ефективний нагляд та регулювання банківської діяльності
	Зниження залежності від кредитних рейтингів
	Встановлення єдиних інструкцій з проведення розрахунків
	Недопущення появи "занадто великих банків, щоб збанкрутувати"
	Управління ризиками тіньового банківництва
	Реалізація ефективних режимів резолюції, що враховують інтереси вкладників банків
	Більш надійні та прозорі фінансові ринки
	Передбачення та покарання зловживань на ринку

Рис. 3.9. Напрямки фінансових реформ у європейських країнах

Джерело: створено на основі [44]

Регулювання та нагляд передбачають європейські рекомендації. Ці рекомендації говорять про застосування певних правил і принципів на етапі пруденційного моніторингу операцій банку, беручи до уваги, що серйозні загрози ліквідності та платоспроможності повинні бути зведені до мінімуму. Відповідність операцій стандартам пруденційного управління та вимогам фінансової звітності покликана забезпечувати система нагляду. Крім того, основними завданнями є управління та забезпечення достатності капіталу.

На відміну від системи нагляду, в Європі виявилось досить складно визначити органи з резолюції та страхування депозитів, а також визначити обсяги ресурсів для виконання цими органами своїх функцій. Так, передбачається, що основними механізмами, через які буде здійснюватися надання допомоги банкам з низьким рівнем фінансової стійкості, будуть наступні [44]:

– часткова передача портфелю активів (передача проблемних активів до проблемного банку);

- повна передача активів (передача «високоякісних» активів проблемних банків до «здорових» банків);
- списання зобов'язань (держателі облігацій частково або повністю визнають свої втрати за здійсненими інвестиціями);
- надання підкріплень ліквідності (надання підкріплень капіталу або рефінансування банків).

У міжнародній практиці до «системно важливих фінансових установ SIFIs» застосовуються додаткові регуляторні вимоги. Вони включають вищі вимоги до капіталу, посилений нагляд та обов'язкову наявність планів відновлення та врегулювання для управління ризиками, що пов'язані з їхньою діяльністю.

Вимоги та заходи щодо забезпечення фінансової стійкості фінансових установ подано в таблиці 3.3.

Таблиця 3.3.

Вимоги та заходи забезпечення фінансової стійкості фінансових установ

Заходи та вимоги	Характеристика
Підвищені капітальні вимоги	SIFIs зобов'язані тримати більший обсяг капіталу порівняно з іншими банками. Такі вимоги застосовуються до наступних категорій: <ul style="list-style-type: none"> – глобальний системно важливий банк (G-SIB): банки, які мають глобальне значення, повинні підтримувати додатковий капітальний буфер; – національний системно важливий банк (D-SIB): для банків, що мають значення на національному рівні, можуть бути встановлені додаткові капітальні вимоги на розсуд національних регуляторів.
Буфери капіталу	Системно важливі фінансові установи зобов'язані формувати буфер для консервації капіталу, що забезпечує їм додатковий капітал у разі фінансових труднощів. Контрциклічний буфер капіталу додатково запроваджується в періоди економічного підйому для зменшення ризиків, пов'язаних з економічними циклами. В Україні розмір контрциклічного буфера капіталу встановлюється за рішенням Правління Національного банку в разі значної кредитної активності банків із урахуванням ризиків, пов'язаних із надмірним зростанням кредитування.

Продовження таблиці 3.3.

Підвищені вимоги до ліквідності	SIFIs зобов'язані підтримувати високий рівень ліквідності, що включає дотримання наступних коефіцієнтів: – коефіцієнт покриття ліквідністю (LCR): вимога мати достатню кількість високоякісних ліквідних активів для покриття чистих відтоків коштів протягом 30 днів; – коефіцієнт чистого стабільного фінансування (NSFR): вимога підтримувати стабільне фінансування на один рік для забезпечення довгострокової ліквідності.
Плани відновлення та врегулювання	SIFIs повинні розробляти та підтримувати плани відновлення, які деталізують заходи, що будуть вжиті у разі фінансових труднощів. Плани врегулювання (resolvability plans) описують стратегії для впорядкованого врегулювання у разі краху, що мінімізує вплив на фінансову систему
Посилений нагляд та регуляція	Регуляторні органи здійснюють постійний та детальний нагляд за діяльністю SIFIs. Такий нагляд включає: – регулярні стрес-тести, а саме оцінка здатності SIFIs протистояти економічним шокам та виявлення потенційних слабких місць; – ризик-орієнтований нагляд, що передбачає фокусування на найбільш значущих ризиках у діяльності SIFIs та оцінка ефективності систем управління ризиками.
Міжнародна координація	Для глобально системно важливих банків (GSIBs) важлива координація між міжнародними регуляторами для забезпечення узгодженості регуляторних заходів та спільної реакції на можливі кризи.

З огляду на таблицю 3.3. можемо стверджувати, що забезпечення фінансової стійкості фінансових установ є основним напрямком до забезпечення стабільності міжнародної економіки.

Провідною міжнародною організацією що надає консультування щодо забезпечення фінансової стійкості є Міжнародний валютний фонд (МВФ).

Основними напрямками діяльності МВФ є: надання фінансової допомоги, нагляд за економічною політикою, технічна допомога, промотування міжнародної співпраці.

Розглянемо детально напрямки діяльності МВФ (рис.3.10.)

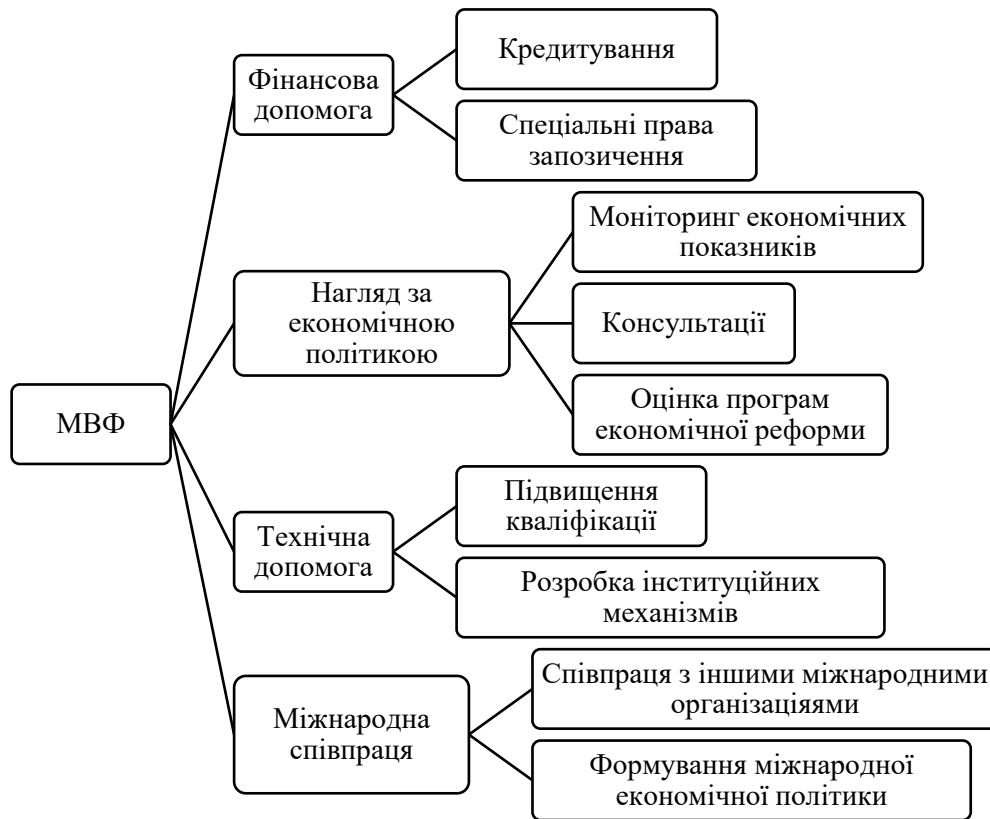

Рис. 3.10. Напрямки діяльності МВФ

Джерело: власна розробка

Рис. 3.10. демонструє основні напрями діяльності МВФ та демонструє важливість даного фонду для міжнародної економіки.

Світовий банк - це міжнародна фінансова організація, яка допомагає країнам, що розвиваються, в економічному зростанні та подоланні бідності. Заснований у 1944 році, він є однією з найстаріших і найбільших міжнародних фінансових установ.

Основними напрямами діяльності Світового банку можна визначити: надання консультаційних послуг з питань фінансової інклюзії, управління ризиками та розвитку фінансової інфраструктури; надання підтримку реформ фінансового сектору, що спрямовані на зміцнення банківської системи; фінансування проектів, які орієнтовані на розвиток фінансової інфраструктури, сюди відносяться кредитні реєстри, системи платежів та інші складові міжнародно фінансової системи.

Рада з фінансової стабільності - це спеціальний орган, створений для запобігання серйозним проблемам в економіці та фінансовій системі країни.

Рада з фінансової стабільності (англ. Financial Stability Board), сприяє координації міжнародних зусиль для забезпечення фінансової стійкості [44

Розглянемо основні напрями діяльності FSB (рис. 3.11.)

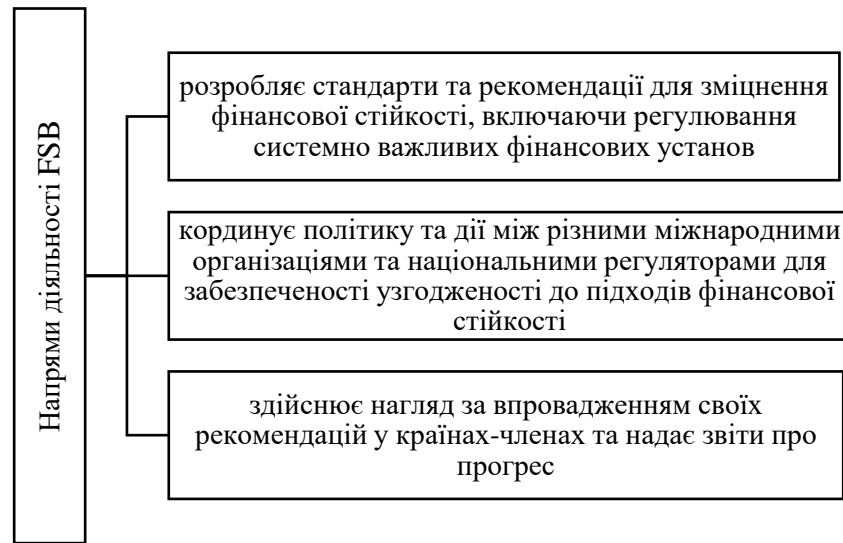

Рис. 3.11. Основні напрями діяльності Ради з фінансової стабільності

Джерело: власна розробка

Організація економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР) – це міжнародна організація, до якої входять 38 країн-членів, більшість з яких мають високі доходи та високий індекс людського розвитку. Ці країни вважаються розвиненими і є лідерами світової економіки.

ОЕСР надає технічну та аналітичну підтримку для розвитку фінансової системи та зміцнення її стійкості Основними напрямками діяльності ОЕСР є (рис. 3.12.)

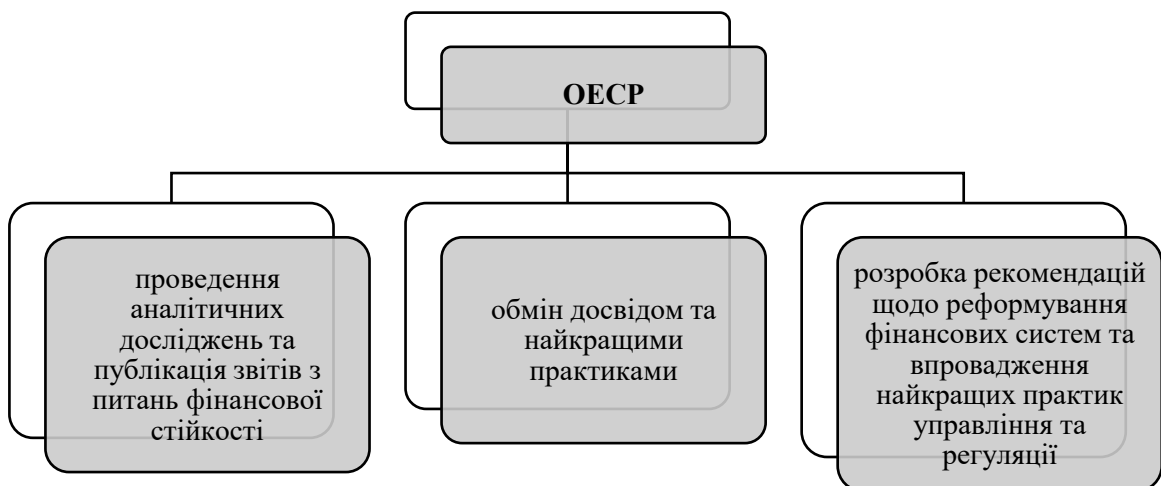

Рис. 3.12. Напрями діяльності ОЕСР

Отже, міжнародні організації сприяють підвищенню стійкості та ефективності глобальної фінансової системи, надаючи комплексну технічну допомогу та рекомендації щодо покращення фінансової стабільності банківської системи. Тому Україні слід переймати досвід міжнародного досвіду щодо вдосконалення фінансової стійкості.

ВИСНОВКИ

У кваліфікаційній роботі магістра розглянуто важливість фінансової стійкості для банку та окремо проаналізовано діяльність АТ «КБ»«РАДАБАНК». Проведене дослідження дало можливість зробити наступні висновки:

1. Фінансова стійкість банку залежить від низки внутрішніх і зовнішніх факторів, зокрема якості управління ризиками, капіталізації, ліквідності, макроекономічної стабільності та регуляторної політики. Ефективне поєднання цих факторів дозволяє банкам протистояти кризам, зберігати довіру клієнтів та виконувати свої фінансові зобов'язання.

2. Запропонований у роботі підхід до оцінки фінансової стійкості включає аналіз ключових фінансових показників, таких як достатність капіталу, ліквідність активів, якість кредитного портфеля та операційна ефективність. Важливу частину дослідження присвячено рекомендаціям щодо вдосконалення управлінських рішень, спрямованих на зміцнення фінансової стійкості, зокрема шляхом впровадження новітніх цифрових технологій та автоматизації процесів ризик-менеджменту.

3. Результати дослідження підтверджують, що ключовими принципами забезпечення фінансової стійкості є прозорість банківської діяльності, ефективне управління ризиками, дотримання регуляторних вимог та підтримка конкурентоспроможності. Застосовуючи ці принципи та оптимізуючи внутрішні процеси, банківські установи можуть підтримувати стабільність навіть у складних економічних умовах.

3. Розгляд організаційно-економічної структури АТ «КБ»«РАДАБАНК» показав що банк має чітко визначену систему управління, що забезпечує ефективну взаємодію між різними підрозділами. Організаційна структура базується на департаментах та підрозділах, що відповідають за стратегічне планування, управління ризиками, операційну діяльність, обслуговування клієнтів та розробку фінансових продуктів.

Організаційно-економічна структура АТ «КБ»«РАДАБАНК» орієнтована на збалансоване поєднання прибутковості та безпеки, що вказує на ефективність роботи.

4. Проведено аналіз фінансових показників (активу, пасиву та фінансових результатів), отримані данні свідчать про стабільний рівень капіталу, достатню ліквідність активів та ефективне управління кредитним та інвестиційним портфелем. Таке управління забезпечує банку високий рівень фінансової стійкості та конкурентоспроможності на ринку банківських послуг та можливість подальшому розширюватись. Також було виявлено потенціал для вдосконалення, зокрема в частині автоматизації внутрішніх процесів, впровадження сучасних інформаційних технологій та покращення управління операційними ризиками.

5. Аналіз фінансової стійкості було проведено за методом Ширинської О., використання даного методу дало змогу за допомогою коефіцієнтів розрахувати рівень фінансової стійкості та на основі розрахунків знайти позитивні та негативні сторони в управлінні банківської установи. Метод Ширинської О. орієнтований на комплексний аналіз фінансової стійкості, тож використання даного методу може підійти в подальшому в аналізі інших банківських установ, як комерційних, так і державних.

6. У третьому розділі було розглянуто ризики, які впливають на фінансову стійкість банку. Визначено п'ять основних ризиків, серед них: кредитний, ринковий, ліквідний, операційний та операційний. Під час дослідження вищезазначених фінансових ризиків, що кожен з ризиків має великий вплив на фінансову стійкість банківської установи та економіки загалом.

Також було запропоновано шляхи вдосконалення рентабельності банку, оскільки рентабельність є ключовим напрямком діяльності банки для забезпечення фінансової стійкості. Визначено ряд інструментів, які можуть допомогти підвищити рентабельність банку.

Важливим дослідженням можна вважати розгляд міжнародного досвіду щодо управління фінансовою стійкістю банків.

Дослідження міжнародного досвіду визначення фінансової стійкості банків показало, що провідні країни світу використовують багаторівневу систему аналізу, яка поєднує кількісні та якісні підходи. Зокрема, важливу роль у забезпеченні фінансової стійкості відіграють показники достатності капіталу, ліквідності, якості активів та прибутковості. Впровадження міжнародних стандартів, таких як принципи Базельського комітету, допомагає забезпечити прозорість банківської діяльності та відповідність вимогам світового фінансового ринку.

Досвід країн з розвиненими банківськими системами свідчить про важливість комплексного підходу до оцінки фінансової стабільності, який враховує не лише фінансові показники, а й зовнішні ризики, макроекономічні чинники та регуляторну політику

Адаптація міжнародного досвіду до українських реалій допоможе зміцнити фінансову стабільність української банківської системи. Зокрема, слід посилити регуляторний нагляд, удосконалити методи аналізу ризиків та запровадити сучасні методи фінансової оцінки. Особливу увагу слід приділити гармонізації національних стандартів з міжнародними. Це не лише зміцнить позиції українських банків на внутрішньому ринку, але й зробить їх більш конкурентоспроможними на світовій арені.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Базель URL: https://www.wikidata.uk-ua.nina.az/Basel_IV.html[[
2. Бугаєнко А. Міжнародна та вітчизняна практика організації аудиту фінансового моніторингу банку. Економічний аналіз. 2016. Вип. 6. С. 389-391.
3. Воронова Л.К., Кучерявенко М.П., Пришва Н.Ю. та ін. Фінансове право України. Правова єдність, К.: 2013. 395 с, С. 112-113
4. Глосарій банківської термінології / Офіційне Інтернет-представництво Національного банку України URL: www.bank.gov.ua
5. Горбар Є.С. Фактори впливу на фінансову стійкість банку в умовах нестабільного економічного середовища Науковий вісник Ужгородського університету Серія "Економіка". Випуск 1 (45). Т.1, 2015, с. 184-187.
6. Дзюблюк О.В. Оптимізація управління активами і пасивами комерційного банку, Банківська справа «Фінанси України» №5, 2002 р с. 129.
7. Звіт про фінансову стабільність. Національний банк України 2023. Грудень. 75 с. URL:<https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=60764561>
8. Златіна Н. Діяльність міжнародних організацій у сфері банківського нагляду та їх вплив на правове регулювання банківського нагляду в Україні та інших країнах Європи // Юридичні науки. 2011. № 86. С. 90-93.
9. Історія банку, URL: <https://www.radabank.com.ua/pro-bank>
10. Консультації щодо підвищення ефективності регулювання та нагляду за фінансовим сектором в Україні. Зелена книга. Національний банк України – 2017. Травень. 28 с. URL: <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=84101>
11. Косова Т. Д. Аналіз банківської діяльності Навч. пос. -К.: Центр учбової літератури, 2008., - с. 486.
12. Лисенок О.В., Інтегральна рейтингова модель оцінки фінансового стану банків, Ефективна економіка, №9, 2019р. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2286>
13. Малюкова І.В. Проблеми та перспективи запровадження Базеля II у світі та в Україні // Економічна правда. 2016. № 1. С. 49-65.

14. Маслова А.Ю. Фінансова стабільність банку та напрями її забезпечення в сучасних умовах // Економічні науки. 2017. № 12 (2). С. 68-78.
15. Методичні вказівки з інспектування банків «Система оцінки ризиків» Постанова Правління Національного банку України від 15.03.2004 р. № 104. — [http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/v0104500\(04\)](http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/v0104500(04))
16. Миронова М.І. Фактори впливу на стійке функціонування комерційних банків // Науковий вісник НЛТУ України. 2014. № 24 (3). С. 249- 255
17. Наглядова статистика: Національний банк України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statis>
18. Онищенко В.О., Довгаль Ю.С., Гребінь О.М. Досвід зарубіжних країн щодо оцінки фінансового стану банків // Проблеми та перспективи розвитку банківської системи України: зб. наук. праць. 2012. Вип. 35. С. 25–33.
19. Онищенко В.О., Довгаль Ю.С., Савченко Т.В. Дослідження впливу грошово-кредитної політики на макроконкурентоспроможність країни // Вісник Української академії банківської справи. 2011. №2. С.7 – 12.
20. Офіційний сайт Міжнародного валютного фонду. URL: Режим доступу: <http://www.imf.org/en>
21. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. URL: <https://minfin.com.ua>
22. Офіційний сайт Національного банку України URL: <https://bank.gov.ua>
23. Панченко К.С. Оцінка та управління ринковим ризиком комерційного банку Економічна наука, Інвестиції: практика та досвід № 5/2018, с. 45-48.
24. Постанова №141 «Про затвердження Положення про здійснення оцінки стійкості банків і банківської системи України» від 22.12.2017 р. №141. URL: <https://bank.gov.ua/document/download?docId=61023856>
25. Постанова №315 «Про схвалення Методики розрахунку економічних нормативів регулювання діяльності банків в Україні» від 25.12.2017 р. №803-рш, зі змінами та доповненнями. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/vr803500-17>

26. Постанова №368 «Про затвердження Інструкції про порядок регулювання діяльності банків в Україні» від 26.08.2001 р. №841/6032, зі змінами та доповненнями. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0841-01/page>
27. Примак Ю. Аналіз діяльності банківської установи за системою рейтингових оцінок CAMELS та її вдосконалення, Інститут бухгалтерського обліку, контроль та аналіз в умовах глобалізації Міжнародний науковий журнал. Випуск 4. 2016, С. 81
28. Про банк URL: <https://www.radabank.com.ua/pro-bank>
29. Про банки і банківську діяльність: Закон України № 2121 від 07.12.2000 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14#Text>
30. Про роботу банківської системи в період запровадження воєнного стану: Постанова Правління № 18 від 24 лютого 2022 року. URL: https://bank.gov.ua/ua/legislation/Resolution_24022022_18
31. Прокопенко І.Ф., Ганін В.І., Соляр В.В., Маслов С.Т. Основи банківської справи: Навч. посібник. К.: Центр навчальної літератури, 2009. 410 с. С. 114-115.
32. Савченко Л. А. Правові основи фінансового контролю: навч. посіб. Юрінком Інтер, 2014. – 504 с.
33. Стратегія макропруденційної політики Національного банку України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/files/zgNZIvZgKdapdeO>
34. Телишевська Л.І. Коренська А.М. Оцінювання фінансової стійкості банків як елемент управління, Глобальні та національні проблеми економіки, Миколаївський національний університет імені В.О. Сухомлинського , випуск 8, 2015 р. с. 986
35. Фалюта А. Аналіз індексних методик оцінювання фінансового стану банків Економічний аналіз. 2012 рік. Випуск 10. Частина 3, с. 103-106
36. Федішин М. П., Слусаряк М. М. Технологія управління ліквідністю банківських установ: теоретичний аспект Економіка та суспільство: електронне наукове фахове видання. 2018. № 16. С. 840–846. URL:

<http://economyandsociety.in.ua/journal-16/23-stati-16/2081-fedishin-m-p-slusaryak-m-m>

37. Федішин М.П., Жаворонок А.В., Ковальчук Н.О. Аналітична оцінка фінансової стійкості та стабільності банківської системи України на основі індикаторів. Проблеми системного підходу в економіці. 2019. № 6 (74). Частина 3. С. 83-88. URL: <https://doi.org/10.32782/2520-2200/2019-6-59>
38. Фінансова звітність <https://bank.gov.ua>
39. Частка непрацюючих кредитів у банках за 2023 рік скоротилася до 37,4%. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/chastka-nepratsyuyuchih-kreditiv-ubankah-za-2023-rik-skorotilasya-do-374>
40. Череп А.В. Банківські операції: Навч. посібник. К. : Кондор, 2015. 410 с, С. 121-122.
41. Чижик Є.І. Узагальнення основних теоретичних підходів до визначення поняття «фінансова стійкість банку» // Управління розвитком. – 2012. – № 14(135). – С. 104–106.
42. Шинкар М. Базельські рекомендації в контексті підвищення стабільності функціонування банківської системи як правові заходи попередження банкрутства банківських установ // Підприємництво, господарство і право. 2017. № 7. С. 104-108.
43. Шпаковська Н.І. Методичний підхід до оцінки фінансової стійкості банків.// Науковий вісник: Фінанси, банки, інвестиції. – 2013. – № 3. – С. 100-105.
44. Щеглюк М.С. Розвиток банківського регулювання та нагляду в умовах європейської інтеграції // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. 2017. № 6. С. 235-240.
45. Юрчишена Л.В. Оцінка фінансової стійкості комерційного банку // Регіональна бізнес-економіка та управління. – 2013. – № 3 (39). – С. 72 – 79

ДОДАТКИ

ДОДАТОК А**Відомості для розрахунку коефіцієнтів за методикою Ширінської О.Б.****тис.грн.**

Показник	2023р.	2024р.
Власний капітал	504 664	622 607
Дохідні активи	2 781 474	3 027 547
Захищений капітал	504 664	622 607
Абс. ліквідні активи	4 145 098	3 797 675
Поточні зобов'язання	6 616 271	6 419 145
Сумарні зобов'язання	6 761 091	6 551 858
Чистий прибуток	117 943	72 347
Поточний дохід	590 750	301 147
Державні цінні папери	68 070	56 802
Строкові депозити	627 571	839 567
Корпоративні кредити	1 490 439	1 915 268